

รายงาน

ผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา
ปี 2548

โดย
กลุ่มประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา
สำนักพัฒนานากฎหมายการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

รายงาน

ผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ปี 2548

โดย
กลุ่มประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา
สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

344.07	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ร	รายงานผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ปี ๒๕๔๘, กรุงเทพฯ : สกศ., ๒๕๔๙. 96 หน้า ISBN : 974-559-868-2 ๑. การศึกษา-กฎหมาย ๒. การประเมิน-กฎหมายการศึกษา II ชื่อเรื่อง

รายงานผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ปี ๒๕๔๘

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ ๔๐/๒๕๔๙

พิมพ์ครั้งที่ ๑

พฤษภาคม ๒๕๔๙

จำนวน

๑,๐๐๐ เล่ม

ผู้จัดพิมพ์เผยแพร่

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

๙๙/๒๐ ถนนสุขุมวิท แขวงดุสิต

เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

โทร : ๐ ๒๖๖๘ ๗๑๒๓ ต่อ ๑๑๑๕

โทรสาร : ๐ ๒๒๔๓ ๒๗๗๕

Web Site : <http://www.onec.go.th>

ผู้พิมพ์

บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด

90/6 ซ.จรัญสนิทวงศ์ 34/1 ถ.จรัญสนิทวงศ์

แขวงอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

โทร. ๐ ๒๔๒๔ ๓๒๔๙, ๐ ๒๔๒๔ ๓๒๕๒

๐-๒๔๒๔ ๓๒๔๙, ๐ ๒๔๒๔ ๓๒๕๒

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
บทที่ 1 บทนำ	1
- หลักการและเหตุผล	1
- วัตถุประสงค์	3
- วิธีดำเนินงาน	4
- ผลที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วิธีดำเนินการ	6
- กลุ่มตัวอย่าง	7
- เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	8
- การวิเคราะห์ข้อมูล	10
บทที่ 3 ผลการดำเนินงาน	11
- การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย	11
- สิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ	20
- การศึกษาภาคบังคับ	28
- การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด	32
- บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา	36
- บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา	42
- การจัดการศึกษาโดยครอบครัว	48
- การจัดการศึกษาโดยสถานประกอบการ	51
บทที่ 4 สรุปผลการประเมินและข้อเสนอแนะ	54
- สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
- ข้อเสนอแนะ	65
ภาคผนวก	70

คำนำ

การติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา เป็นภารกิจที่สำคัญของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในการติดตามประเมินผลการนำกฎหมายการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นและร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปรับปรุง พัฒนากฎหมายการศึกษาให้ฝ่ายปฏิบัติสามารถนำไปใช้ได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการณ์ที่แท้จริงของหน่วยปฏิบัติ ในทุกส่วนของประเทศ

ในการดำเนินการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ หน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา กระทรวงมหาดไทย และกรุงเทพมหานคร โดยการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยใช้รูปแบบที่หลากหลายได้แก่ การจัดประชุมสัมมนา การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการศึกษาดูงานในพื้นที่จริง ดำเนินการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปเป็นร่างรายงาน และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการโดยเชิญทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมพิจารณา ให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบและปรับปรุงรายงานให้ถูกต้องเหมาะสม

ในการจัดประชุมสัมมนาเพื่อประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ในครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้ตอบแบบสอบถาม ให้สัมภาษณ์ และเข้าร่วมประชุมสัมมนาฯ ทำให้ สกศ.ได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลที่เป็นจริงทำให้รายงานฉบับนี้บรรลุผลตามเป้าหมาย และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากฎหมายการศึกษาต่อไป

(นายอำรุง จันทวานิช)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

◆ ความเป็นมา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ถือเป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและจัดการศึกษาอบรมของชาติซึ่งออกตาม มาตรา 81 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทำให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาอีกหลายฉบับทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และประกาศ เพื่อรองรับการดำเนินการพัฒนาการศึกษาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีภารกิจหลักเกี่ยวกับการเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตลอดจนการให้ความเห็นหรือคำแนะนำในเรื่องกฎหมายการศึกษา รวมทั้งเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมาย หรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย หรือยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา ในการดำเนินการติดตามการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาในปี 2547 ที่ผ่านมานั้น ได้ติดตามประเมิน 8 ประเด็น ได้แก่

- 1) การแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
- 2) การบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546
- 3) การบริหารโรงเรียนนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546
- 4) การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 5) รูปแบบการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 6) การจัดการศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545
- 7) การระดมทรัพยากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
- 8) การขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546

การประเมินทั้งด้านความรู้และความเข้าใจกฎหมายการศึกษาของผู้ปฏิบัติและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลการประเมินพบปัญหาอุปสรรคและได้เสนอแนะให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและมีการนำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

สำหรับการติดตามประเมินการบังคับใช้ในปี 2548 นี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินความก้าวหน้าของการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา รวมทั้งเป็นการกำหนดนโยบายและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุง แก้ไขพัฒนากฎหมายการศึกษาและการนำกฎหมายไปปฏิบัติให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ประเด็นการประเมินชุดใหม่นี้ได้จากการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้องสรุปเป็นประเด็นปัญหาในการปฏิบัติตามกฎหมายที่กำหนดเป็น 8 ประเด็น ได้แก่

- 1) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
- 2) สิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้พิการผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ
- 3) การศึกษาภาคบังคับ
- 4) การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
- 5) บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
- 6) บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
- 7) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว และ
- 8) การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ

◆ วิธีดำเนินการ

การดำเนินการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา จำเป็นต้องศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นสาระของกฎหมาย และครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

การติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษารั้งนี้ เป็นการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาที่เป็นกฎหมายแม่บท จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และ

กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องที่ออกตามกฎหมายแม่บทดังกล่าว โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ผู้เรียน ครู ผู้แทนหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนเจ้าของสถานประกอบการ และลูกจ้างสถานประกอบการ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสำรวจโดยแบบสำรวจ การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งในส่วนกลาง และในส่วนภูมิภาค การศึกษาดูงาน และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและแบบสอบถามประเมินค่า (Rating Scale) จากกลุ่มเป้าหมายในส่วนภูมิภาคครอบคลุมทุกภูมิภาคและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนประชากรในทุกกลุ่ม มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อตรวจสอบข้อมูล รวมทั้งมีการจัดประชุมสัมมนาเพื่อระดมความคิดจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนรับผิดชอบและที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมพิจารณาปัญหาอุปสรรค ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาและการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลตามที่กฎหมายกำหนด

◆ การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามประเมินค่า (Rating scale) ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างและจากผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา
2. แบบสอบถาม (Questionnaire) ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างและจากผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา
3. แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เก็บรวบรวมจากการออกศึกษาเจาะลึกเฉพาะประเด็น
4. แบบสรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop conclusion) จัดประชุมเพื่อตรวจสอบข้อมูลจากผู้แทนหัวหน้าหน่วยงานในส่วนกลางและหน่วยปฏิบัติในพื้นที่
5. แบบสรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเห็น (Seminar Conclusion) จัดสัมมนาการระดมความเห็นเพื่อพิจารณาปัญหาอุปสรรคและกำหนดข้อเสนอแนะการ

แก้ไขปัญหาและแนวทางการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเจตนารมณ์ตามที่กฎหมายกำหนด

◆ สรุปผลการติดตามประเมินผลการบังคับใช้กฎหมาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และจากการจัดประชุมสัมมนา สรุปประเด็นสำคัญของการประเมินได้ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กฎหมายมีมาตรการกำหนดให้รัฐจัดให้อย่างน้อย 12 ปีอย่างทั่วถึง ผลการประเมินพบว่า ดำเนินการได้ยังไม่ทั่วถึง อยู่ในระดับร้อยละ 78.9 ส่วนคุณภาพการศึกษากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผลการดำเนินงานมีคุณภาพร้อยละ 70.5 และในเรื่องอัตราค่าจ้างครู อาจารย์ที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลาง ตลอดจนคุณวุฒิของครู พบว่าร้อยละ 92.62 ของผู้ตอบให้ความเห็นว่าอัตราค่าจ้างครูที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางนั้นยังไม่เพียงพอ โดยมีเหตุผลชี้ให้เห็นว่าจำนวนครูที่ได้รับจัดสรรไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน จำนวนนักเรียนและชั้นเรียนที่ต้องรับผิดชอบ สำหรับการจัดการบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พบว่าร้อยละ 36.8 ไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมีการเก็บค่าใช้จ่ายร้อยละ 63.2 โดยเก็บเป็นค่าเรียนคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ ค่าไฟฟ้าสำหรับห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ค่าจ้างครูสอนพิเศษ ในวิชานอกเหนือหลักสูตรอื่นๆ ค่ากิจกรรมการเรียนการสอนพิเศษ ค่าอุปกรณ์กีฬา และค่าบำรุง

2. สิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้พิการผู้ด้อย

โอกาสและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการในประเด็นความทั่วถึง พบว่าการดำเนินงานสามารถจัดได้อย่างทั่วถึง ร้อยละ 65.8 ยังไม่ทั่วถึงร้อยละ 34.2 ในการจัดการศึกษาของหน่วยงานจัดการศึกษา พบว่ามีการนำรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนที่พิการ ร้อยละ 61.0

การได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ตามความเหมาะสมจำเป็นที่ผู้พิการควรได้รับ พบว่า มีการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ

บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ตามความเหมาะสมจำเป็นที่ผู้พิการควรได้รับ ร้อยละ 69.3 สำหรับการให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้ทั้ง 3 ระบบนั้น โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ยังมีการจัดการศึกษาเฉพาะในระบบเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาที่ยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อให้เอื้อกับผู้เรียนที่ด้อยโอกาสให้สามารถได้รับบริการการศึกษาเป็นพิเศษ ยังมีการดำเนินการน้อย ส่งผลให้ผู้เรียนกลุ่มดังกล่าวที่ต้องการได้รับการดูแลเป็นพิเศษไม่ได้รับโอกาสในการได้รับการศึกษา

การดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ พบว่ามีการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ร้อยละ 54.8

3. การศึกษาภาคบังคับ

การแจ้งให้ผู้ปกครองได้รับทราบล่วงหน้าก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี พบว่า มีการดำเนินการแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็กทราบก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ร้อยละ 75.4 และไม่ได้แจ้งร้อยละ 24.6 สาเหตุเนื่องจากการกำหนดเขตพื้นที่ความรับผิดชอบระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะโรงเรียนใหญ่ๆ ในพื้นที่เขตเมืองยังไม่ชัดเจน และเห็นว่าการแจ้งและไม่แจ้งมีผลไม่ต่างกัน การแจ้งเป็นภาระแก่เขตพื้นที่การศึกษา

4. การเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

พบว่าสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ร้อยละ 61.3 และพบว่าร้อยละ 40.17 มีความเห็นว่าสถานศึกษาบางแห่งเท่านั้น ที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

โดยสรุปผลการดำเนินงานในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ซึ่งกำหนดให้การเรียนการสอนต้องยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การส่งเสริม สนับสนุนสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้เต็มตามศักยภาพ ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนและกำกับในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ยังดำเนินการได้อยู่ในระดับร้อยละ 50-60 เท่านั้น ส่งผลให้พัฒนาการด้านคุณภาพของผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยผู้จัดต้องจัดการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ

และเต็มตามศักยภาพ ความพึงพอใจในคุณภาพการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดของเขตพื้นที่การศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ผลการดำเนินงานในด้านนี้ บรรลุผลสำเร็จเพียงร้อยละ 74.30

5. บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

จากผลการประเมิน พบว่าหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้เหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 70.5 และยังไม่เหมาะสม ร้อยละ 29.5 ผลการประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พบว่ามีความพึงพอใจ ร้อยละ 69.8 ส่วนการนำมติของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไปเพื่อการพัฒนาการศึกษา พบว่ามีการนำมติของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาการศึกษา ร้อยละ 77.1

โดยสรุปผลการประเมินในเรื่องการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนใหญ่เห็นว่าหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาเหมาะสมดี อย่างไรก็ตามการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนกลุ่มวิชาชีพ ควรสรรหาให้ได้ผู้แทนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มวิชาชีพอย่างแท้จริง และการเลือกประธานกรรมการควรให้กรรมการเลือกกันเอง

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้มักไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะบทบาทในการพัฒนาการศึกษาและมักสรรหาได้จากกลุ่มข้าราชการด้วยกันเอง ผู้แทนกลุ่มต่างๆ มักมีลักษณะกระจุกไม่กระจาย เสนอให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ชัดเจน โดยควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เต็มตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ขั้นตอนและวิธีการสรรหาควรโปร่งใสบริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก

6. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการสถานศึกษาเหมาะสมดีแล้ว พบว่าร้อยละ 66.3 เห็นว่าหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการสถานศึกษาเหมาะสมดีแล้ว ผลการประเมินด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาพบว่ามีความพึงพอใจ ร้อยละ 69.6

การประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในเรื่องการนำมติของคณะกรรมการสถานศึกษาไปใช้เพื่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาอยู่ในระดับร้อยละ 74.9 และการสนับสนุนจากส่วนกลางในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 62.1

โดยสรุปผลการประเมินในเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาและผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาเหมาะสมดี อย่างไรก็ตามการสรรหากรรมการสถานศึกษามักจะได้กรรมการที่ขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษา และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา หลายโรงเรียนสรรหากรรมการโดยการเชิญบุคคลมาสมัครเนื่องจากผู้แทนตามกฎหมายนั้นหายาก กรรมการหลายโรงเรียนมีภารกิจส่วนตัวมากไม่มีเวลาให้กับโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษา การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะเกินไปทำให้สรรหายาก

เสนอให้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาโดยให้โรงเรียนมีส่วนร่วม และควรจัดให้มีการฝึกอบรมกรรมการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาและสามารถสละเวลามาปฏิบัติงานได้เต็มที่ ควรจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครู/อาจารย์ในสถานศึกษา นอกจากนี้ กรรมการสถานศึกษา ควรได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนตามสมควร

7. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

โดยสรุปผลการดำเนินงานตามที่กฎหมายกำหนดให้ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โดยให้ครอบครัวที่ประสงค์จะจัดการศึกษาไปเสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น จากผลการประเมินในเรื่องนี้ พบว่า เขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมในระดับร้อยละ 69.3 และเขตพื้นที่การศึกษาได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอยู่ในระดับร้อยละ 58.8 ในขณะที่ส่วนกลางให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับร้อยละ 58.1 จึงสรุปได้ว่าการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

8. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ

โดยสรุปการดำเนินงานในเรื่องสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการได้ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ มีความพร้อมในด้านการอำนวยความสะดวกในระดับร้อยละ 66.9 มีการส่งเสริมสนับสนุน

การจัดการศึกษาโดยสถานประกอบการอยู่ในระดับร้อยละ 60.4 และส่วนกลางได้สนับสนุน เขตพื้นที่ในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับร้อยละ 61.1

ในขณะที่พนักงาน/ลูกจ้างของสถานประกอบการมีความต้องการให้สถานประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ ในระดับร้อยละ 47.60 และเห็นว่าสถานประกอบการมีความพร้อมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับร้อยละ 23.80 เท่านั้น

◆ ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 รูปแบบการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมาย การศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากข้อมูลในระดับพื้นที่ และข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา พบว่ารูปแบบการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ควรมีความหลากหลาย รูปแบบที่สำคัญควรประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การศึกษาเชิงคุณภาพ และการศึกษาเชิงปริมาณ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพควรประกอบด้วยการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในพื้นที่ การจัดประชุมสัมมนาในระดับพื้นที่ในส่วนภูมิภาคมากกว่าการจัดในส่วนกลาง และการจัดรับฟังความคิดเห็นในลักษณะของการประชาพิจารณ์ ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณนั้น หากเป็นข้อมูลที่เป็นตัวเลขในภาพรวมควรใช้ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและจากสถานศึกษาประกอบกัน ส่วนข้อมูลทั่วไปและข้อมูลความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ ควรจัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้เกี่ยวข้องตอบ

1.2 ประเด็นการประเมิน

ในการกำหนดประเด็นการประเมินนั้น แม้ว่าประเด็นการประเมินที่ได้มีการดำเนินการไปแล้วในครั้งก่อน แต่ถ้าพิจารณาเห็นว่าประเด็นที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อการศึกษาในภาพรวม และอยู่ในความสนใจ รวมทั้งมีผลกระทบต่อสังคมสูง ควรจะได้รับการพิจารณาติดตามและประเมินผลในประเด็นดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า ประเด็นนั้นได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาตามข้อเสนอแนะของผลการประเมินในครั้งก่อนหรือไม่ อย่างไร

1.3 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมาย การศึกษานั้น พบว่ากฎหมายบางฉบับอาจต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่องทุกเดือน แต่บางฉบับอาจมีการติดตามเพียงปีละครั้ง หรือสองครั้งเท่านั้น ดังนั้นควรมีการวางแผนและ กำหนดความสำคัญของกฎหมาย โดยกำหนดแผนในการติดตามประเมินอย่างชัดเจน ไม่ควรติดตามประเมินกฎหมายหลายฉบับเกินไปในครั้งเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ

จากการประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา พบว่ามี ประเด็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการปฏิบัติตามกฎหมาย คือผู้ปฏิบัติไม่มีความ ความเข้าใจในรายละเอียดสาระสำคัญของกฎหมาย จึงมีผลกระทบต่อ การปฏิบัติตาม กฎหมาย ผู้ปฏิบัติจำนวนมากสะท้อนว่า กฎหมายบางฉบับที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือที่ยัง ไม่ถึงเวลาที่ต้องปฏิบัติก็จะไม่ศึกษา ไม่ทำความเข้าใจในกฎหมายฉบับนั้น และที่น่าเป็นห่วงมากพบว่ากฎหมายบางฉบับที่ต้องปฏิบัติโดยเร่งด่วนนั้น บุคลากรไม่เข้าใจกฎหมาย อ่านไม่เข้าใจ รวมทั้งบางหน่วยงานไม่มีเอกสารกฎหมายเพื่อศึกษา จากผลการประเมิน ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของกฎหมายยังไม่ทั่วถึง องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการมีความจำเป็นต้องเร่ง ประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับหน่วยงานในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง รูปแบบการสร้างความรู้ความเข้าใจที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) การประชุมสัมมนา
- 2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 3) การเรียนรู้ระบบออนไลน์ (อินเทอร์เน็ต)
- 4) การเรียนด้วยตนเอง (เอกสารกฎหมาย /คู่มือ/สิ่งพิมพ์/สื่อต่างๆ)

2.2 การนำผลการประเมินไปสู่การปฏิบัติ

ประเด็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือรับผิดชอบได้นำไปพัฒนาปรับปรุง และหาแนวทางแก้ไข เช่น ปัญหาการขาดแคลนเอกสารกฎหมาย ปัญหาการประสานงาน เป็นต้น เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดได้

อย่างมีประสิทธิภาพ การนำผลการติดตามประเมินความก้าวหน้าไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานในระดับนโยบาย เพื่อประสิทธิภาพของการสั่งการ และการสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่างๆอย่างเป็นระบบ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) นำเสนอผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา เสนอสภาการศึกษา เป็นวาระเพื่อทราบ
- 2) แจ้งผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาให้องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาทราบ
- 3) แจ้งผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ ทั้ง 175 เขต
- 4) ประสานองค์กรหลัก เพื่อผลักดันการนำผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

2.3 ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน

ควรมีหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคร่วมรับผิดชอบดำเนินงานร่วมกัน สกศ.ไม่ควรดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้ ส่วนกลาง โดยเฉพาะองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการต้องร่วมดำเนินการด้วย เพื่อรับทราบข้อมูล ตลอดจนการตอบคำถาม การให้คำปรึกษากับผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นแกนกลางในการดำเนินการติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา โดยเชิญผู้รับผิดชอบจากทุกองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการ
- 2) ประสานสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาเป็นเครือข่ายร่วมในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนเสร็จสิ้นโครงการ
- 3) ประสานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

2.4 กำหนดให้การประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาเป็นนโยบายหลัก

องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 5 องค์กร จะต้องกำหนดเป็นนโยบายหลัก และประสานงานร่วมผลักดันการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง หากมีการดำเนินการเพียงองค์กรใดองค์กรหนึ่งเท่านั้น จะไม่สามารถเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากองค์กรหลักที่เป็นระดับนโยบายให้ความสำคัญ จะทำให้หน่วยงานในระดับพื้นที่ให้ความสำคัญและปฏิบัติตาม จะเกิดผลดีต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนให้การปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ โดยมีข้อเสนอที่เป็นแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้การประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งของหน่วยงานที่ต้องดำเนินการทุกปี
- 2) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา นำเสนอผลการประเมินให้สภาการศึกษาทราบทุกปี และนำเสนอผลการประเมินดังกล่าวให้องค์กรหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทุกปี

2.5 การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษา

แนวทางการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษาที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่ มีดังนี้

- 1) กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖
  - แก้ไขประเด็นเรื่องคุณสมบัติของกรรมการให้เหมาะสม และไม่ปัญหาในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 2) กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖

- แก้ไขประเด็นเรื่องคุณสมบัติของกรรมการให้เหมาะสม และไม่
เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

- แก้ไขประเด็นเรื่อง การแต่งตั้งประธานคณะกรรมการสถานศึกษาที่
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการปฏิบัติควรให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งจะ
เหมาะสมกว่าเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง ไม่ใช่แต่งตั้งโดยผู้อำนวยการสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา

3) จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรของสถานศึกษา
อาจออกเป็นกฎกระทรวงที่ระบุแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรที่ชัดเจน เพื่อให้
สถานศึกษามีแนวทางในการระดมทรัพยากรได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

4) จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีเป็นการ
เฉพาะในด้านการจัดการศึกษาหรือการสนับสนุนการศึกษา

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคน ทั้งในด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ รวมทั้งด้านอารมณ์ สังคม พฤติกรรม เจตคติ ค่านิยม และ คุณธรรม ตั้งแต่รากฐานชีวิตและต่อเนื่องตลอดชีวิต คุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวเป็นปัจจัย และพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม หรือการเมือง ยิ่งสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร การคมนาคม และเทคโนโลยีด้านอื่นๆ รวมทั้งการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกขณะ คุณภาพของประชากรก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ประเทศต่างๆ ทั้งที่เป็นประเทศที่เจริญก้าวหน้ามาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนาต่างทุ่มทรัพยากรในการปฏิรูปหรือพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้เป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ให้ประเทศสามารถพึ่งตนเอง ร่วมมือ หรือแข่งขันได้อย่างมีศักดิ์ศรีในสังคมโลก

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาไว้หลายมาตราซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตรา 81 บัญญัติให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ เพื่อปรับปรุง การศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม โดยให้ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทำให้เกิดกระบวนการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาทั้งระบบอันจะก่อให้เกิด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทในการ บริหารและจัดการศึกษาอบรม ส่งผลให้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาอีกหลาย ฉบับทั้งที่เป็นพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ระเบียบ ข้อบังคับ และ

ประกาศ เพื่อรองรับการดำเนินการพัฒนาการศึกษาเพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยเร็วด้วยการปฏิรูปการศึกษาในทุก ๆ ด้าน ดังนั้น กฎหมายจึงเป็นเครื่องมือสำคัญยิ่งและมีบทบาทอย่างมากที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาของประเทศ

การจะทำให้กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษามีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง หน่วยงานที่รับผิดชอบทั้งส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องดำเนินการติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมาย และรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการดำเนินงานตามกฎหมาย เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขยกเลิกหรือกำหนดให้มีการยกเว้นกฎหมาย ตลอดจนอำนวยความสะดวกและทำให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มีภารกิจหลักเกี่ยวกับการเสนอนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษาของชาติ ตลอดจนการให้ความเห็นหรือคำแนะนำในเรื่องกฎหมายการศึกษา รวมทั้งเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดให้มีกฎหมาย หรือปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย หรือยกเลิกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อประเมินสถานการณ์ของการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งแสวงหายุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา เสนอแนะการพัฒนากฎหมายเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษา และที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและเป็นประโยชน์ในการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาของชาติ โดยใช้กรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อนำไปสู่การบังคับใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

การดำเนินการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา จำเป็นต้องศึกษาให้ครอบคลุมประเด็นสาระของกฎหมาย และครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค อย่างต่อเนื่องทุกเดือนเพื่อการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ในปัจจุบันมีกฎหมายที่ประกาศบังคับใช้แล้วหลายฉบับที่ต้องดำเนินการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้ทราบปัญหาอุปสรรคและผลกระทบที่

เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว ค้นหาจุดแข็งจุดอ่อนของกฎหมายแต่ละฉบับ เพื่อนำมาศึกษาวิเคราะห์กำหนดนโยบายการนำไปสู่การปฏิบัติ และเสนอแนะการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อติดตามประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาที่ได้ประกาศบังคับใช้แล้ว
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา
- 2.3 เพื่อเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนากฎหมาย การศึกษาและการนำกฎหมายไปปฏิบัติให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

3. เป้าหมาย

3.1 **กลุ่มเป้าหมาย** กลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย

- 3.1.1 ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- 3.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา
- 3.1.3 ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 3.1.4 ผู้ปกครอง
- 3.1.5 ผู้เรียน
- 3.1.6 ครู
- 3.1.7 ผู้แทนหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ
- 3.1.8 ผู้แทนเจ้าของสถานประกอบการ
- 3.1.9 ลูกจ้างสถานประกอบการ
- 3.1.10 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
- 3.1.11 คณะกรรมการสถานศึกษา
- 3.1.12 ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

3.2 ประเด็นกฎหมาย การติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมายครั้งนี้ ได้กำหนดกรอบในการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาที่เป็นกฎหมายแม่บท จำนวน 3 ฉบับ และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยมีกฎหมายหลักที่สำคัญ ได้แก่

3.2.1 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542

3.2.2 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545

3.2.3 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

นอกจากนี้ยังดำเนินการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎกระทรวงและประกาศที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับข้างต้นทุกฉบับ เพื่อให้ครอบคลุมประเด็นและสาระที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. วิธีดำเนินการ

4.1 ศึกษา วิเคราะห์สาระสำคัญของกฎหมายการศึกษาและที่เกี่ยวข้องทุกฉบับ

4.2 นำเรียนปรึกษาท่านเลขาธิการเพื่อรับนโยบายและรับคำแนะนำในการดำเนินการประเมิน

4.3 กำหนดประเด็นการประเมินจากสาระสำคัญของกฎหมายที่ต้องการประเมิน

4.4 จัดทำเครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.5 ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การศึกษาดูงาน และเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ

4.6 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

4.7 รวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลข้อมูล

4.8 สรุปผลการประเมินและเขียนรายงาน

4.9 กำหนดข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและแนวทางการนำกฎหมายไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสม

4.10 นำเสนอผลการดำเนินงานเสนอท่านเลขาธิการสภาการศึกษา และเสนอสภาการศึกษาเป็นวาระเพื่อทราบ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทราบสถานการณ์ปัจจุบันและความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามกฎหมายของหน่วยงานที่รับผิดชอบและที่เกี่ยวข้อง

5.2 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการนำกฎหมายการศึกษาไปบังคับใช้

5.3 ได้ข้อเสนอแนะ/แนวทางเพื่อการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนากฎหมายให้มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติมากขึ้น เพื่อเสนอต่อสภาการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 2

วิธีดำเนินการ

การติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาในครั้งนี้ ได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เป็นกรอบในการดำเนินการ โดยมีรายละเอียดและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. การคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย

1.1 พื้นที่เป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามครอบคลุมทุกภูมิภาค ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

1.2 พื้นที่เป้าหมายในการศึกษาข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยสุ่มคัดเลือกพื้นที่ศึกษา จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรสาคร

1.3 ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง

- ครั้งที่ 1 จัดประชุมสัมมนาเพื่อติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ในวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2548 ณ กรุงเทพมหานคร โดยเชิญตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในทุกภูมิภาคของประเทศเข้าร่วมประชุมสัมมนา

- ครั้งที่ 2 จัดประชุมสัมมนานำเสนอผลการติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา และเพื่อตรวจสอบข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ในวันที่ 31 พฤษภาคม 2548 ณ โรงแรมบางกอก กอล์ฟ สपा รีสอร์ท จังหวัดปทุมธานี

- ครั้งที่ 3 จัดประชุมสัมมนาเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนากฎหมายตามผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ในวันที่ 18-19 สิงหาคม 2548 ณ โรงแรมลองบีชชะอำ จังหวัดเพชรบุรี โดยเชิญตัวแทนกลุ่มต่างๆ ในทุกภูมิภาคของประเทศเข้าร่วมประชุมสัมมนา

2. กลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 1,088 คน
ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 124 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 193 คน
3. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 75 คน
4. ผู้ปกครอง จำนวน 64 คน
5. ผู้เรียน จำนวน 70 คน
6. ครู จำนวน 386 คน
7. ผู้แทนหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 20 คน
8. ผู้แทนเจ้าของสถานประกอบการ / ลูกจ้าง จำนวน 65 คน
9. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 45 คน
11. คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 46 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างในการประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 35 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 35 คน
3. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 35 คน
4. ผู้ปกครอง จำนวน 23 คน
5. ผู้เรียน จำนวน 23 คน
6. ครู จำนวน 35 คน
7. ผู้แทนหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 15 คน
8. ผู้แทนเจ้าของสถานประกอบการ จำนวน 20 คน
9. ลูกจ้างสถานประกอบการ จำนวน 20 คน
10. ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จำนวน 10 คน

รวมทั้งสิ้น จำนวน 251 คน

2.3 กลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 50 คน โดยการสุ่ม สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรสาคร ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 5 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 คน
3. ครู จำนวน 15 คน
4. นักเรียน จำนวน 15 คน
5. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน

3. เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ จากกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 3.1.1 ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นสาระของกฎหมายที่ต้องการติดตามประเมินทุกฉบับ
- 3.1.2 จัดทำร่างแบบสอบถามที่มีสาระครอบคลุมกฎหมายที่จะประเมิน
- 3.1.3 ปรีกษาผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุง
- 3.1.4 ทดลองเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย
- 3.1.5 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ
- 3.1.6 นำเครื่องมือไปเก็บรวบรวมข้อมูล

รายละเอียดของแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

1. สาระของกฎหมาย ประเด็นคำถามจะครอบคลุมกฎหมาย จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ 1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 2. พระราชบัญญัติการศึกษาระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2545 3. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รวมทั้งการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎกระทรวง และประกาศที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติทั้ง 3 ฉบับข้างต้น

2. **กลุ่มเป้าหมาย** คำถามที่ใช้ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายจะแตกต่างกันตามความรับผิดชอบและที่เกี่ยวข้องโดยตรง

3. **ลักษณะคำถาม** ในแบบสอบถามแต่ละฉบับจะมีประเด็นคำถาม 2 ลักษณะ คือ

- คำถามปลายเปิด จะเป็นคำถามในลักษณะข้อเท็จจริงของการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่ตอบ

- คำถามปลายปิด จะเป็นคำถามลักษณะของการสอบถามความคิดเห็นเป็นแบบประมาณค่า (Rating scale) โดยมี 10 ระดับ ดังนี้

ระดับ 1 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 1-10 %

ระดับ 2 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 11-20 %

ระดับ 3 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 21-30 %

ระดับ 4 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 31-40 %

ระดับ 5 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 41-50 %

ระดับ 6 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 51-60 %

ระดับ 7 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 61-70 %

ระดับ 8 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 71-80 %

ระดับ 9 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 81-90 %

ระดับ 10 หมายถึง ผลการดำเนินงานอยู่ในช่วง 91-100 %

3.2 **แบบสัมภาษณ์** ใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

3.2.1 ศึกษาวิเคราะห์ประเด็นสาระของกฎหมายที่ต้องการติดตามประเมินทุกฉบับ

3.2.2 จัดทำร่างแบบสัมภาษณ์ที่มีสาระครอบคลุมกฎหมายที่จะประเมิน

3.2.3 ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญและผู้บริหารเพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุง

3.2.4 ทดลองเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือไปทดลองสัมภาษณ์กับ
กลุ่มเป้าหมาย

3.2.5 ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์

3.2.6 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง

3.3 การประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อประเมิน
ความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาและรับฟังข้อคิดเห็นจากทุกกลุ่ม โดยมี
ขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

3.3.1 จัดทำรายละเอียดโครงการเสนอผู้บริหาร

3.3.2 ประสานวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อเข้าร่วมอภิปรายผลการ
ดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ในงานประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย
ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียน ผู้แทนองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน

3.3.3 เชิญกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย
ตัวแทนกลุ่มต่างๆ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานหลักจากกระทรวงศึกษาธิการ หน่วยงานการศึกษาใน
กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานการศึกษาในกรุงเทพมหานคร สถานประกอบการ
ผู้ปกครอง ผู้เรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3.4 จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ

3.3.5 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการสรุปและ
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติขั้นพื้นฐาน

4.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด แบบสัมภาษณ์
และจากสรุปผลการระดมความคิดเห็น ดำเนินการสังเคราะห์และสรุปประเด็นสาระ
นำเสนอเป็นความเรียง

บทที่ 3

ผลการศึกษา

จากการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากเครื่องมือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ผู้เรียน ครู ผู้แทนหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนเจ้าของสถานประกอบการ และลูกจ้างสถานประกอบการ โดยวิเคราะห์ในแต่ละประเด็นคำถาม ดังนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย
2. สิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ
3. การศึกษาภาคบังคับ
4. การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
5. บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา
6. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
7. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว
8. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวได้ข้อสรุปในแต่ละประเด็น ดังต่อไปนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 กำหนดให้ “ การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย...”

จากการติดตามประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องดังกล่าวมี
ประเด็นในการติดตามประเมินผล จำแนกได้ 3 ประเด็นในเรื่องการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน คือ

1. ความทั่วถึง
2. คุณภาพการศึกษา
3. การไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ผลการประเมินในการดำเนินการตามประเด็นกฎหมาย ได้ผลดังนี้

1.1 ความทั่วถึง

ผลการประเมินในด้านความทั่วถึงในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โดยการสอบถามความเห็นจากผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา
ครู/อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการเขตพื้นที่
การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษา ปรากฏผลตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นด้านความทั่วถึงของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มเป้าหมาย	ทั่วถึง		ไม่ทั่วถึง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	96	77.4	28	22.6	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	155	80.3	38	19.7	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	325	84.1	61	15.9	386	100.0
4. ผู้ปกครอง	40	62.5	24	37.5	64	100.0
5. ผู้เรียน	50	71.4	20	28.6	70	100.0
6. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	58	77.3	17	22.7	75	100.0
7. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา	38	84.4	7	15.6	45	100.0
8. คณะกรรมการสถานศึกษา	40	86.9	6	13.1	46	100.0
9. กลุ่มสถานประกอบการ	41	63.0	24	37.0	65	100.0
รวม	843	78.9	225	21.1	1,068	100.0

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความทั่วถึงในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับร้อยละ 78.9 ซึ่งสอดคล้องและใกล้เคียงกับข้อมูลการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียนที่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมดต่อประชากรกลุ่มอายุในวัยเรียน (3-17 ปี)

จากการตรวจสอบข้อมูลของศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในปีการศึกษา 2547 พบว่ามีประชากรเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งสิ้น 18,337,460 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 70.47 ของประชากรกลุ่มอายุในวัยเรียน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ายังมีประชากรอีกร้อยละ 29.53 หรือประมาณ 7,683,018 คน ที่ยังไม่ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังข้อมูลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547

ระดับการศึกษา	กลุ่มอายุ (ปี)	ปีการศึกษา 2547		
		ประชากร (คน)	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	3-17	26,020,478	18,337,460	70.47
◆ระดับก่อนประถมศึกษา	3-5	2,991,132	1,824,384	60.99
◆ระดับประถมศึกษา	6-11	5,801,424	5,966,215	102.84
◆ระดับมัธยมศึกษา	12-17	5,772,489	4,407,264	76.35

ที่มา ศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2547

1.2. คุณภาพการศึกษา

ผลการประเมินในด้านคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสอบถามความเห็นจากผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้แทนเจ้าของสถานประกอบและลูกจ้างสถานประกอบการ ปรากฏผลตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นด้านคุณภาพของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มเป้าหมาย	มีคุณภาพ		ไม่มีคุณภาพ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	78	62.9	46	37.1	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	140	72.5	53	27.5	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	295	75.1	91	24.9	386	100.0
4. ผู้ปกครอง	44	68.7	20	31.3	64	100.0
5. ผู้เรียน	45	64.2	25	35.8	70	100.0
6. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	47	62.6	28	37.4	75	100.0
7. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา	34	75.5	11	24.5	45	100.0
8. คณะกรรมการสถานศึกษา	34	73.9	12	26.1	46	100.0
9. กลุ่มสถานประกอบการ	42	64.6	23	35.4	65	100.0
รวม	759	70.5	309	29.5	1,068	100.0

จากตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า คุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับร้อยละ 70.5 ไม่มีคุณภาพร้อยละ 29.5 ผลการศึกษาข้อมูลทำให้ทราบว่าในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ครูเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ทั้งในเรื่องของความเพียงพอ คุณวุฒิ และคุณภาพของครู

ในประเด็นเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น จากการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่า สถานศึกษายังไม่สามารถจำกัดปริมาณจำนวนนักเรียนที่เหมาะสมในแต่ละชั้นเรียนได้อย่างแท้จริง ยังมีจำนวนนักเรียนในแต่ละชั้นมากเกินไป อัตราที่กำหนดไว้ในแต่ละชั้นเรียน โดยสถานศึกษาจำเป็นต้องรับนักเรียนเพิ่มในแต่ละชั้น ด้วยเหตุผลและความจำเป็นหลายประการ โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดใหญ่และมีชื่อเสียง

และจากการติดตามประเมินผลในเรื่องอัตรากำลังครู โดยการสอบถามจากผู้รับผิดชอบและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ตอบแบบสอบถามดังกล่าว ร้อยละ 92.62 ให้ความเห็นว่า

อัตรากำลังครูที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลางยังไม่เพียงพอ โดยให้สาเหตุหรือเหตุผลและข้อเสนอแนะในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

สาเหตุของอัตรากำลังครูไม่เพียงพอ

1. จำนวนครูที่ได้รับจัดสรรไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน จำนวนผู้เรียนและชั้นเรียนที่ต้องรับผิดชอบ

2. นโยบายของรัฐบาลในเรื่องการลดอัตรากำลังข้าราชการเป็นผลให้

2.1 ไม่ได้รับอัตรากำลังครูทดแทนครูเกษียณ หรือได้รับทดแทนน้อยมาก

2.2 อัตราครูต่อนักเรียนไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด

2.3 อัตรากำลังครูในสถานศึกษาขนาดเล็กยิ่งขาดแคลนมากขึ้น

3. ข้อจำกัดในเรื่องกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติซึ่งไม่เอื้อต่อการแก้ไข ปัญหาเรื่องครูขาดแคลน ในเรื่อง

3.1 การเกลี้ยกำลังอัตราครูในพื้นที่ที่ขาดและเกิน

3.2 การย้ายของครูตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด

4. ครูต้องรับผิดชอบภาระงานอื่น ๆ เช่น งานพัสดุ งานธุรการ ในขณะที่ภาระงานสอนที่มีมากขึ้นตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ทั้งในด้านการทำแผนการสอน การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา และการติดตามเด็กเป็นรายบุคคล

5. ครูไม่ได้สอนตามวุฒิ ตลอดจนขาดแคลนครูที่เชี่ยวชาญชำนาญการ เฉพาะสาขาเฉพาะด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. จัดสรรอัตรากำลังครูและอัตราจ้างอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะเริ่มต้น

2. สสำรวจความต้องการใช้ครูเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์อัตรากำลังครูให้เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียน

3. บรรจุและจัดสรรอัตรากำลังครูให้ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนด และสอดคล้องกับปริมาณงานและสาขาวิชาที่ขาดแคลน

4. จัดสรรอัตรากำลังครูทดแทนในตำแหน่งว่างที่เกษียณราชการและที่เกษียณตามโครงการเปลี่ยนเส้นทางชีวิตในทุกอัตราที่ว่าง

5. จัดสรรอัตรากำลังหรือจัดจ้างอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ด้านงานพัสดุ งานธุรการ และอื่น ๆ เพื่อให้ครูได้ปฏิบัติหน้าที่การสอนโดยเฉพาะ

6. จัดสรรอัตรากำลังครูหรืออัตราครูจ้างให้กับโรงเรียนขนาดเล็กที่ขาดแคลนครู หรือครูไม่ครบชั้น โดยเร่งด่วน

7. จัดทำแผนการใช้อัตรากำลังครูในทุกระดับทั้งส่วนกลาง เขตพื้นที่ การศึกษา และสถานศึกษา โดยให้ครูปฏิบัติการสอนร่วมกันระหว่างโรงเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครู และใช้ทรัพยากรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ

8. ควรนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยจัดทำเป็นโมดูลเป็นเรื่องๆ เชื่อมโยงกันในหลายวิชา รวมทั้งการจัดทำคู่มือประกอบเป็นแนวทางในการสอนให้ครูได้ศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ครูเปลี่ยนบทบาทจากเดิมเป็นครูผู้คอยให้คำแนะนำช่วยเหลือเด็ก จะสามารถแก้ปัญหาขาดครูในวิชาที่ขาดแคลน และมีต้นทุนต่ำ

แนวทางแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู

จากผลการศึกษาในเรื่องปัญหาการขาดแคลนครู สามารถกำหนดแนวทางเพื่อการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูได้ ดังนี้

ควรมีการจัดแบ่งกลุ่มโรงเรียน เป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เพื่อการแก้ไขปัญหาก็ได้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น สำหรับโรงเรียนขนาดเล็กนั้น สามารถพัฒนาได้เป็น 4 รูปแบบ คือ

1) โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ห่างไกลมาก และจำเป็นต้องมีอยู่ ให้ดำเนินการพัฒนาโดยการอบรมครูให้สามารถบูรณาการและการการใช้สื่อเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2) จัดโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นโรงเรียนสาขา โดยมีโรงเรียนขนาดใหญ่ให้การช่วยเหลือสนับสนุน

3) การจัดกลุ่มโรงเรียน ให้โรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ใกล้เคียงกันจัดเป็นกลุ่มโรงเรียนและให้มีโรงเรียนที่เป็นศูนย์กลาง และมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน มีการหมุนเวียนครูผู้สอนในระหว่างกลุ่ม รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้กับครูและนักเรียน

4) จัดโรงเรียนตามช่วงชั้น โดยการจัดโรงเรียนตามช่วงชั้นสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ใกล้กัน และมีการกระจายเทคโนโลยีไปตามความเหมาะสมของแต่ละช่วงชั้น

1.3 การไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา โดยการสอบถามจากผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา และครู โดยกลุ่มตัวอย่างได้ประเมินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเด็นการไม่เก็บค่าใช้จ่าย ปรากฏผลตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของผู้ให้และผู้รับบริการที่ตอบข้อมูลด้านการเก็บและไม่เก็บค่าใช้จ่าย

กลุ่มเป้าหมาย	เก็บค่าใช้จ่าย		ไม่เก็บค่าใช้จ่าย		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	68	54.8	56	45.2	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	119	61.6	74	38.4	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	250	64.7	136	35.3	386	100.0
4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	47	62.6	28	37.4	75	100.0
5. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา	34	75.5	11	24.5	45	100.0
6. คณะกรรมการสถานศึกษา	32	69.5	14	30.5	46	100.0
รวม	550	63.2	319	36.8	869	100.0

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีเพียงร้อยละ 36.8 ที่ไม่เก็บค่าใช้จ่าย และร้อยละ 63.2 มีการเก็บค่าใช้จ่าย โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นเกี่ยวกับการเก็บค่าใช้จ่ายในภาพรวมว่า เนื่องจาก งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจริงที่สถานศึกษารับผิดชอบอยู่ สำหรับการเก็บเป็นค่าใช้จ่ายอะไร เหตุผลที่ต้องเก็บค่าใช้จ่าย และข้อเสนอแนะในเรื่องค่าใช้จ่ายการศึกษา ดังกล่าว มีดังนี้

ค่าใช้จ่ายที่เก็บ

1. เป็นค่าเรียนคอมพิวเตอร์ และภาษาอังกฤษ
2. ค่าไฟฟ้าสำหรับห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการ
ภาษาอังกฤษ
3. ค่าจ้างครูสอนพิเศษในวิชานอกเหนือหลักสูตร
4. ค่ากิจกรรมการเรียนการสอนพิเศษ ค่าอุปกรณ์กีฬา และค่าบำรุง
ห้องสมุด
5. ค่าบำรุงสมาคมศิษย์เก่าผู้ปกครอง – ครู

เหตุผลที่เก็บค่าใช้จ่าย

1. โรงเรียนขาดงบประมาณ หรือได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้ได้ตามเป้าหมาย
2. เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างครูพิเศษ ครูเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเฉพาะสาขามาสอนนักเรียนแทนอัตรากำลังครูที่ขาดแคลน ตลอดจนเพื่อการเพิ่มคุณภาพการศึกษาของนักเรียน
3. เงินอุดหนุนรายหัวไม่เพียงพอกับปริมาณงานและภาระงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ
4. ผู้ปกครองยินดีให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. เพื่อเป็นการระดมทรัพยากรจากผู้ปกครอง ชุมชน ในการแบ่งเบาภาระของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรจัดสรรงบประมาณและเงินอุดหนุนรายหัวให้เพียงพอเหมาะสมกับปริมาณงานและภาระงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ
2. จัดให้มีแผนการจัดสรรและแผนการใช้งบประมาณในทุกระดับทั้งระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด เขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา เพื่อให้มีการประสานการใช้ทรัพยากรงบประมาณร่วมกันและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด
3. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดสรรงบประมาณท้องถิ่นเพื่อการจัดการศึกษา โดยกำหนดเป็นกฎหมายอย่างชัดเจน

4. โรงเรียนขนาดเล็กและขนาดเล็กรับการดูแลเป็นพิเศษและควรได้รับการสนับสนุนหรือความช่วยเหลือเป็นพิเศษ โดยเฉพาะด้านงบประมาณและอัตราค่าจ้างครูในสัดส่วนที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากควรได้รับการพัฒนาเป็นพิเศษ เพื่อให้พัฒนาได้ทัดเทียมกับโรงเรียนโดยทั่วไป

5. เอกชน สถานประกอบการ และบริษัทและสถาบันธุรกิจเอกชน ควรมีการรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาในแต่ละเขตพื้นที่ที่สถาบันเอกชนธุรกิจนั้น ๆ ตั้งอยู่ โดยกำหนดเป็นกฎหมายเพื่อเก็บภาษีการศึกษาอย่างเหมาะสมชัดเจน

6. จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถระดมทรัพยากรได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

7. ปรับแก้กฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง เพื่อให้โรงเรียนรัฐและโรงเรียนเอกชนสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

1.4 งบประมาณที่สถานศึกษาได้รับจัดสรรจากรัฐ

การติดตามประเมินผลในเรื่อง ความเพียงพอของงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับจัดสรรจากส่วนกลาง โดยสอบถามจากผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาโดยตรง ปรากฏผลตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของผู้จัดการศึกษาที่ให้ความคิดเห็นด้านงบประมาณ

กลุ่มเป้าหมาย	เพียงพอ		ไม่เพียงพอ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	19	15.4	105	84.6	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	13	6.8	180	93.2	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	16	4.2	370	95.8	386	100.0
4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	5	6.7	70	93.3	75	100.0
รวม	53	6.9	725	93.1	778	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า ร้อยละ 93.1 ของกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่างบประมาณที่โรงเรียนได้รับจัดสรรยังไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายจริงที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นว่าสถานศึกษาจำเป็นจะต้องเก็บค่าใช้จ่ายสำหรับผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีเหตุผลและข้อเสนอแนะดังนี้

เหตุผล

1. งบประมาณที่ได้รับจัดสรรไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายจริงของโรงเรียน
2. ขาดงบประมาณด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์และภาษาอังกฤษ
3. เงินอุดหนุนรายหัวไม่เพียงพอกับรายจ่ายจริงที่โรงเรียนใช้จัดการศึกษา
4. ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณด้านสิ่งก่อสร้างและครุภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอสอดคล้องสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายที่โรงเรียนต้องจ่ายจริง
2. จัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาการศึกษาและด้านครุภัณฑ์เพิ่มขึ้น
3. จัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนที่เป็นค่าใช้จ่ายรายหัวเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับค่าใช้จ่ายจริงที่โรงเรียนต้องจ่าย
4. ควรจัดสรรงบประมาณให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กและห่างไกลทุรกันดารในสัดส่วนที่มากกว่าโรงเรียนปกติทั่วไป
5. จัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ นวัตกรรม เทคโนโลยีและคอมพิวเตอร์เพื่อการพัฒนาการศึกษาให้ทันสมัยกับการพัฒนาของโลก
6. จัดทำแผนการจัดสรรและแผนการใช้งบประมาณในทุกระดับ เพื่อให้การใช้จ่ายทรัพยากรงบประมาณร่วมกันระหว่างสถานศึกษาในเขตพื้นที่เดียวกัน เป็นไปอย่างประหยัด และเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

2. สิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่มีความสามารถพิเศษ

เพื่อให้การจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามเจตนารมณ์และเป้าหมายเพื่อความทั่วถึงและเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการการศึกษาเป็นพิเศษ

(Special Education Needs : SEN) ซึ่งต้องได้รับสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษา เป็นพิเศษ สามารถเข้าถึงการบริการได้ อันได้แก่ กลุ่มผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ที่กำหนดให้ “...การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ”

“การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น” และในหมวด 3 ระบบการศึกษาใน มาตรา 15 กำหนดให้ “การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย...

สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือทั้งสามรูปแบบก็ได้ ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน”

**การประเมินด้านสิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีความสามารถพิเศษ จะศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้**

1. ความทั่วถึงของการจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการ
2. รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการและจำเป็นของผู้พิการ
3. สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่น ๆ ตามความเหมาะสมจำเป็นที่ผู้พิการควรได้รับ
4. รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เอื้อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถเข้ารับบริการการศึกษาได้
5. รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ

การติดตามประเมินผลตามประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มีผลการประเมินดังนี้

2.1 ความทั่วถึงของการจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการ

การประเมินความทั่วถึงในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการ โดยการสอบถามความเห็นจากผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนส่วนการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนหน่วยงานจัดการศึกษาในส่วนกลาง รวมทั้งผู้ปกครองและผู้เรียน โดยให้กลุ่มตัวอย่างดังกล่าวประเมินระดับความทั่วถึงของการจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการตามความเห็นที่เป็นจริงและประสบการณ์ตรงของตนเอง ปรากฏผลตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของผู้ให้และผู้รับบริการที่ให้ความเห็นด้านความทั่วถึงในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการ

กลุ่มเป้าหมาย	ทั่วถึง		ไม่ทั่วถึง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	67	54.0	57	46.0	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	121	62.6	72	37.4	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	254	65.8	132	34.2	386	100.0
4. ผู้ปกครอง	45	70.3	19	29.7	64	100.0
5. ผู้เรียน	61	87.1	9	12.9	70	100.0
6. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	53	70.6	22	29.4	75	100.0
รวม	601	65.8	311	34.2	912	100.0

จากตารางที่ 6 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความทั่วถึงในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการนั้น ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าสามารถจัดได้อย่างทั่วถึง ร้อยละ 65.8 ยังไม่ทั่วถึงร้อยละ 34.2

2.2 รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ

ผลการประเมินในประเด็นรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนที่พิการ พบว่า ผู้ตอบที่เป็นผู้แทนกลุ่มผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ผู้แทนส่วนการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งผู้แทนหน่วยงานจากส่วนกลาง ผู้ปกครองและผู้เรียน ปรากฏผลตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของผู้ให้และผู้รับบริการการศึกษาที่ให้ความเห็นความเหมาะสมการจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการ

กลุ่มเป้าหมาย	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	65	52.4	59	47.6	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	119	61.6	74	38.4	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	245	63.4	141	36.6	386	100.0
4. ผู้ปกครอง	11	55.0	9	45.0	64	100.0
5. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	47	62.6	28	37.4	75	100.0
รวม	487	61.0	311	39.0	798	100.0

จากตารางที่ 7 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ในการจัดการศึกษาของหน่วยการจัดการศึกษา มีการนำรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนที่พิการ ร้อยละ 61.0 และดำเนินการยังไม่เหมาะสม ร้อยละ 39.0

2.3. สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่น ๆ

การประเมินในประเด็นการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่น ๆ ตามความเหมาะสมจำเป็นที่ผู้พิการควรได้รับ โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ปรากฏผลตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ และบริการให้แก่เด็กพิการ

ผลการดำเนินงาน	จำนวน	ร้อยละ
ดำเนินการ	86	69.3
ไม่ได้ดำเนินการ	38	30.7
รวม	124	100.0

จากตารางที่ 8 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ตามความเหมาะสมจำเป็นที่ผู้พิการควรได้รับ ร้อยละ 69.3 ไม่ได้ดำเนินการ ร้อยละ 30.7

จากผลการประเมินโดยการสอบถามเข้าไปยังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้แทนผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งผู้เรียนการศึกษาพิเศษ พบว่า ร้อยละ 21.62 ประเมินว่าผู้พิการทุกคนได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ร้อยละ 74.48 ประเมินว่า ผู้พิการบางคนได้รับฯ และร้อยละ 0.90 ประเมินว่า ผู้พิการทุกคนไม่ได้รับฯ ทั้งนี้ผู้ประเมินได้ให้เหตุผลและข้อเสนอแนะในเรื่องดังกล่าวโดยสรุปได้ ดังนี้

สาเหตุ

1. งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเพื่อจัดหาสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอสอดคล้องกับความต้องการและจำนวนผู้เรียนที่พิการ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มิได้เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง เป็นหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ
3. การประสานงานระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังไม่เอื้อให้การดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวได้ผลตามเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. รัฐควรสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นให้เหมาะสมสอดคล้องกับจำนวนผู้เรียนตามความต้องการจำเป็นและจัดสรรตามรายหัวจริงของผู้เรียนที่พิการ

2. ถ้ารัฐจะจัดสรรเป็นสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ควรจัดสรรให้เพียงพอและตรงกับความต้องการของผู้เรียน
3. การสนับสนุนให้มีโครงการเรียนร่วม ควรกำหนดผู้เรียนเฉพาะส่วนที่สามารถเข้าโครงการเรียนร่วมได้เท่านั้น และควรสนับสนุนงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ บุคลากรผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านให้เพียงพอกับโรงเรียนร่วมด้วย
4. ควรจัดให้มีโรงเรียนการศึกษาพิเศษอย่างน้อยอำเภอละ 1 โรงเรียน
5. ควรกำหนดโครงสร้างหรือจัดให้มีระบบการบริหารจัดการที่เป็นเอกภาพระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศูนย์การศึกษาพิเศษในแต่ละจังหวัด เพื่อให้การจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ มีแผนงาน เป้าหมายแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน
6. ส่งเสริมสนับสนุนโครงการจัดการศึกษาแบบเรียนร่วมให้เพิ่มมากขึ้นอย่างทั่วถึง โดยสนับสนุนสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออย่างเพียงพอ
7. การจัดงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลืออื่นๆ อาจจัดสรรในรูปคูปอง อุดหนุนพิเศษแต่ควรแยกงบประมาณ เพื่อการก่อสร้างและครุภัณฑ์ ออกต่างหาก

2.4 รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เอื้อให้ผู้ด้อยโอกาสเข้ารับบริการการศึกษา

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ทั้งสามรูปแบบคือ ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ตลอดจนทำให้โรงเรียนสามารถบูรณาการรูปแบบการจัดการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบได้ตามความเหมาะสม รวมทั้งกำหนดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนระหว่างรูปแบบและระหว่างสถานศึกษาได้นั้น ก็เพื่อให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาในรูปแบบที่ผสมผสานได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้เอื้อกับสภาพแวดล้อม ความพร้อมของกลุ่มผู้เรียนด้อยโอกาส ที่ไม่สามารถเข้ามารับการศึกษาได้เหมือนกับเด็กปกติโดยทั่วไป ทั้งนี้โรงเรียนอาจจัดรูปแบบการเรียนดังกล่าว หลักสูตร เวลาเรียน ตลอดจนสถานที่ให้เหมาะสมสะดวกต่อผู้เรียนที่มีลักษณะการดำรงชีวิตต่างกับเด็กปกติทั่วไปและมีความต้องการเป็นพิเศษเพื่อให้ได้มีโอกาสเป็นพิเศษ สามารถเข้ารับบริการการศึกษาได้

การประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยสอบถาม
ความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่มีหน้าที่จัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ตลอดจนผู้ปกครองที่มีเด็กเรียนอยู่ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏผลตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ร้อยละของรูปแบบของการจัดการศึกษาให้กับผู้ด้อยโอกาส

กลุ่มเป้าหมาย	รูปแบบการจัดการศึกษา (ร้อยละ)			
	ในระบบ	ทั้ง 3 รูปแบบ	ในระบบ และตาม อัธยาศัย	ในระบบและ นอกระบบ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา	79.9	7.2	4.1	17.9
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	71.2	6.5	3.8	19.2
3. ครู/อาจารย์	78.1	7.6	4.5	18.5
4. ผู้ปกครอง	82.4	5.6	2.6	17.3
5. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	80.1	5.7	2.9	18.6
เฉลี่ยในแต่ละรูปแบบ	78.3	6.5	3.5	18.3

จากตารางที่ 9 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า โรงเรียนมีการจัดการศึกษาทั้ง 3
รูปแบบ ร้อยละ 6.5 โรงเรียนมีการจัดการศึกษา 2 รูปแบบ คือในระบบและนอกระบบ
ร้อยละ 18.3 โรงเรียนจัดการศึกษา 2 รูปแบบ คือ ในระบบและตามอัธยาศัย และร้อยละ
3.5 และโรงเรียนจัดการศึกษาได้เพียงในระบบเท่านั้น ร้อยละ 78.3

จากผลการประเมินพบว่า โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ยังมีการจัดการศึกษาเฉพาะใน
รูปแบบเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาที่ยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากการพัฒนา
รูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อให้เอื้อกับผู้เรียนที่ด้อยโอกาสให้สามารถได้รับบริการ
การศึกษาเป็นพิเศษ ยังมีการดำเนินการน้อยหรือมีการพัฒนาการน้อย ส่งผลให้ผู้เรียน
กลุ่มดังกล่าวที่ต้องการได้รับการดูแลเป็นพิเศษไม่ได้รับโอกาสในการได้รับการศึกษา

2.5 รูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบเหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษต้องได้รับบริการการศึกษาด้วยรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน ผู้เรียนกลุ่มนี้นับเป็นกลุ่มผู้เรียนที่เป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศ ถ้าได้รับการจัดการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพก็จะเป็นมันสมองซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ในทางตรงกันข้ามการจัดสภาพการเรียนรู้ด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนจะทำให้เกิดปัญหา ผู้เรียนอาจเบื่อหน่ายการเรียนและอาจก้าวร้าวสร้างปัญหาในชั้นเรียน กลับกลายเป็นผู้เรียนที่เป็นปัญหา สร้างความยุ่งยากแก่ครู ผู้สอนได้

การประเมินผลด้านการจัดการศึกษารูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ โดยการสอบถามความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่มีหน้าที่จัดการศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้รับผิดชอบจากส่วนกลาง ตลอดจนกลุ่มผู้ปกครอง และนักเรียน โดยผู้ประเมินผลการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว ปรากฏผลตามตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาให้ผู้ที่มีความสามารถพิเศษในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมและไม่เหมาะสม

กลุ่มเป้าหมาย	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	68	54.8	56	45.2	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	106	54.9	87	45.1	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	216	55.9	170	44.1	386	100.0
4. ผู้ปกครอง	32	50.0	32	40.0	64	100.0
5. ผู้เรียน	35	50.0	35	50.0	70	100.0
6. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	43	57.3	32	42.7	75	100.0
7. ผู้เกี่ยวข้องในส่วนกลาง	11	55.0	9	45.0	20	100.0
รวม	511	54.8	421	45.2	932	100.0

จากตารางที่ 10 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีการดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบ และวิธีการที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ ร้อยละ 54.8 และ ดำเนินการยังไม่เหมาะสม ร้อยละ 45.2

3. การศึกษาภาคบังคับ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 17 กำหนดให้ “ให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีโดยให้เด็กที่มีอายุย่างเข้าปีที่เจ็ด เข้าเรียนใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก เว้นแต่สอบได้ชั้นปีที่เก้าของการศึกษา ภาคบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการนับอายุให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

การประเมินด้านการจัดการศึกษาภาคบังคับ จะศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับ
2. การแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้า

จากการติดตามประเมินผลตามประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มีผลการ ประเมิน ดังนี้

3.1 อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับ

การประเมินความทั่วถึงในการให้บริการการศึกษาภาคบังคับตาม เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มีเป้าหมายให้เด็กทุกคน ที่มีอายุในวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับได้รับการศึกษาในระดับการศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ได้แก่ ระดับประถมศึกษา 6 ปี และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี

ผลการประเมินโดยพิจารณาจากอัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรในวัย เรียนการศึกษาภาคบังคับ พบว่า อัตราส่วนจำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาและ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นต่อจำนวนประชากรอายุ 6-17 ปี มีอัตราส่วนร้อยละ 98.92 ตัวเลข ดังกล่าวแม้ว่าจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับโดยแท้จริง จะมี จำนวนนักเรียนที่มีอายุต่ำกว่าและสูงกว่าอายุตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับรวมอยู่ด้วยก็ ตาม แต่การจัดบริการการศึกษาภาคบังคับยังคงไม่ทั่วถึง นั้นแสดงว่ายังมีประชากรในวัย

เรียนอีกประมาณร้อยละ 1.08 หรือเป็นจำนวนประมาณ 205,856 คน ที่ยังไม่ได้รับ การศึกษาภาคบังคับตามที่กฎหมายกำหนด ดังตารางที่ 11, 12 และ 13

ตารางที่ 11 อัตราการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547

ระดับชั้น	ประชากร		นักเรียน	ร้อยละ
	อายุ	จำนวน		
ประถมศึกษาปีที่ 1	6 ปี	961,458	985,682	102.52
มัธยมศึกษาปีที่ 1	12 ปี	964,967	963,637	99.86

- ที่มา**
1. จำนวนนักเรียน จากศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ ปี 2547
  2. จำนวนประชากร จากสำนักงานการทะเบียน กรมการปกครอง ปี 2546

ตารางที่ 12 อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรในวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับ จำแนกตาม ระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547

ระดับการศึกษา	กลุ่มอายุ	ประชากร	นักเรียน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	6-11 ปี	5,801,424	5,966,215	102.84
มัธยมศึกษาตอนต้น	12-14 ปี	2,931,017	2,672,082	91.17
รวม	6-14 ปี	8,732,441	8,638,297	98.92

- ที่มา**
1. ข้อมูลจำนวนนักเรียน จากศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ ปี 2547
  2. ข้อมูลจำนวนประชากร จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ตารางที่ 13 อัตราส่วนนักเรียนต่อประชากรจำแนกตามระดับการศึกษา ปีการศึกษา 2547

ระดับการศึกษา	กลุ่มอายุ (ปี)	ปีการศึกษา 2547		
		ประชากร (คน)	นักเรียน (คน)	ร้อยละ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน	3-17	26,020,478	18,337,460	70.47
◆ระดับก่อนประถมศึกษา	3-5	2,991,132	1,824,384	60.99
◆ระดับประถมศึกษา	6-11	5,801,424	5,966,215	102.84
◆ระดับมัธยมศึกษา	12-17	5,772,489	4,407,264	76.35
-มัธยมศึกษาตอนต้น	12-14	2,931,017	2,672,082	91.17
-มัธยมศึกษาตอนปลาย	15-17	2,841,472	1,735,182	61.07
◆ประเภทสามัญศึกษา	15-17	2,841,472	1,046,248	36.82
◆ประเภทอาชีวศึกษา	15-17	2,841,472	686,085	21.15
◆การศึกษาระดับอุดมศึกษา	18-21	3,938,711	1,965,657	49.91
รวมทั้งหมด	3-21	29,959,189	20,303,117	67.77

ที่มา 1. ข้อมูลจำนวนนักเรียน จากศูนย์สารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2547

3.2 การแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้า

พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 มาตรา 5 กำหนดให้ “ให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณีประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษา และการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อระหว่างสถานศึกษาที่อยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับโดยให้ปิดประกาศไว้ ณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา รวมทั้งต้องแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็กทราบก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี”

การประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามมาตรการที่กฎหมายกำหนด ในเรื่องการแจ้งให้ผู้ปกครองได้รับทราบล่วงหน้าในเรื่องดังกล่าว โดยการสอบถามจากเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบและที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ประกอบด้วยผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ปกครอง ปรากฏผลตามตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้า

กลุ่มเป้าหมาย	แจ้ง		ไม่แจ้ง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	91	73.3	33	26.7	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	145	75.1	48	24.9	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	304	78.7	82	21.3	386	100.0
4. ผู้ปกครอง	43	67.1	21	32.9	64	100.0
5. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	52	69.3	23	30.7	75	100.0
รวม	635	75.4	207	24.6	842	100.0

จากตารางที่ 14 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีการดำเนินการแจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองของเด็กทราบก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ร้อยละ 75.4 และไม่ได้แจ้งร้อยละ 24.6

3.2.1 สาเหตุที่ไม่ได้แจ้ง

1. มีปัญหาในเรื่องการกำหนดเขตพื้นที่ความรับผิดชอบระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะโรงเรียนใหญ่ๆในพื้นที่เขตเมือง
2. เห็นว่า การแจ้งและไม่แจ้งมีผลไม่ต่างกัน การแจ้งเป็นภาระแก่เขตพื้นที่การศึกษา
3. มอบให้สถานศึกษาทำหน้าที่แจ้งเนื่องจากสถานศึกษามีข้อมูลของนักเรียนและอยู่ในพื้นที่ที่ให้บริการซึ่งต้องรับผิดชอบชัดเจน

3.2.2 ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดเขตพื้นที่บริการให้ชัดเจน โดยเฉพาะโรงเรียนใหญ่ๆในเมือง และโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีความนิยมตั้งอยู่ใกล้กัน
2. ควรให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียนเป็นผู้แจ้ง โดยเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้กำหนดเขตพื้นที่การศึกษารับผิดชอบให้ชัดเจน
3. การกำหนดการแจ้งเป็นระยะก่อน 1 ปี นานเกินไปควรเป็น 1-2 เดือน โดยให้มีการแจ้งเป็นระยะๆ รวมทั้งติดตามผลการแจ้ง
4. ควรลดจำนวนแบบฟอร์มต่างๆ ลง มีเท่าที่จำเป็นจริงๆ เนื่องจากสิ้นเปลืองงบประมาณและเพิ่มภาระงานโดยไม่จำเป็น
5. ควรติดตามตัวเด็กให้เข้าเรียนและการให้ความช่วยเหลือผู้ปกครองให้สามารถส่งเด็กเข้าเรียนหรือจัดการศึกษาให้เอื้อและเพิ่มโอกาสให้เด็กกลุ่มด้อยโอกาสเป็นพิเศษ ซึ่งสำคัญกว่าการแจ้ง

4. การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 กำหนดให้ “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

ในกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดนั้น การจัดการเรียนการสอนให้จัดเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งหมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ปลูกฝังคุณธรรมในทุกสาขาวิชา โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุขอย่างแท้จริง

การประเมินผลการดำเนินงานตามข้อกำหนดกฎหมายในประเด็นการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ดังกล่าวข้างต้นจะประเมินใน 2 เรื่อง

1. ประเมินสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนโดยยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
2. ประเมินองค์ประกอบที่นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดใน 4 ประเด็นได้แก่
  - 2.1 การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้
  - 2.2 การใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้
  - 2.3 การสนับสนุนจากเขตพื้นที่การศึกษาให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนโดยยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
  - 2.4 ความพึงพอใจในคุณภาพของผู้เรียนจากผลการสอนที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

จากการติดตามประเมินผลตามประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มีผลการประเมิน ดังนี้

4.1 สถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

การประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยยืดผู้เรียนสำคัญที่สุดของสถานศึกษา โดยการสอบถามความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา และครู/อาจารย์ ปรากฏผลตามตารางที่ 15

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละการจัดการเรียนการสอนที่ยืดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

กลุ่มเป้าหมาย	ดำเนินการ		ไม่ได้ดำเนินการ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	73	58.8	51	41.2	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	115	59.5	78	40.5	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	251	65.0	135	35.0	386	100.0
4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	38	50.6	37	49.4	75	100.0
รวม	477	61.3	301	38.7	778	100.0

จากตารางที่ 15 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า สถานศึกษาทุกแห่งมีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ร้อยละ 61.3 ไม่ได้ดำเนินการร้อยละ 38.7 และจากข้อมูลการศึกษาทำให้ทราบว่าสถานศึกษาจำนวนมากที่ยังมีการจัดการเรียนการสอนแบบเดิม โดยมีสาเหตุที่สำคัญ ดังนี้

สาเหตุ

1. ครู/อาจารย์ที่สอนขาดความรู้ความเข้าใจและขาดความพร้อม
2. ครู/อาจารย์ยังไม่ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงพฤติกรรมการสอน
3. ครู/อาจารย์ไม่ปรับปรุงพฤติกรรมการสอน เนื่องจากรอการเปลี่ยนแปลงระบบ และติดพฤติกรรมการสอนแบบเดิม
4. ผู้ปกครองและชุมชนยังต้องการให้นักเรียนเรียนแบบท่องจำเพื่อการสอบแข่งขัน
5. โรงเรียนขนาดเล็กขาดอัตรากำลังครูและงบประมาณ ครูมีภาระงานมาก ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดได้

ข้อเสนอแนะ

1. เร่งดำเนินการพัฒนาฝึกอบรมครู/อาจารย์เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดอย่างจริงจัง
2. จัดทำหลักสูตร แผนการเรียนรู้แบบบูรณาการในโรงเรียนนำร่องเพื่อสร้างเครือข่ายขยายความรู้ความเข้าใจ
3. จัดสรรงบประมาณ บุคลากร สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและเทคโนโลยีให้เพียงพอ โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้นต้องเร่งแก้ปัญหาให้ได้ก่อน โดยจัดสรรในสัดส่วนที่มากกว่าโรงเรียนที่มีความพร้อม
4. จัดให้มีสื่อการเรียนการสอนทางไกล และสนับสนุนอุปกรณ์เทคโนโลยีด้าน ICT สำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
5. จัดให้มีแผนปฏิบัติการในทุกระดับเพื่อมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนที่มุ่งผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด มีการติดตามประเมินผลจัดการเรียนการสอนครู ตลอดจนการประเมินผลการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนในประเด็นดังกล่าว

4.2 องค์ประกอบการเรียนรู้การสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

การประเมินองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยการสอบถามความเห็นจากผู้ปฏิบัติและที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ และกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนผู้รับบริการการศึกษาได้แก่ ผู้ปกครอง และผู้เรียน เพื่อร่วมกันประเมินจัดลำดับการให้บริการเกี่ยวกับองค์ประกอบการเรียนรู้การสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2.2 การใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2.3 เขตพื้นที่การศึกษานับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

2.4 เขตพื้นที่การศึกษามีความพึงพอใจในคุณภาพของผู้เรียนจากผลการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดอยู่ในระดับใด

ผลการประเมินโดยสอบถามความเห็นจากกลุ่มตัวอย่างที่มีหน้าที่จัดบริการการศึกษา และที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้รับบริการ ปรากฏผลดังนี้

- 2.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับร้อยละ 68.80
- 2.2 การใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของนักเรียน อยู่ในระดับร้อยละ 58.90
- 2.3 เขตพื้นที่การศึกษาได้ให้การสนับสนุนให้สถานศึกษาที่มีความพร้อมและสามารถจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด อยู่ในระดับร้อยละ 54.70
- 2.4 เขตพื้นที่การศึกษามีความพึงพอใจต่อคุณภาพของนักเรียนจากผลการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด จำนวนร้อยละ 74.30

โดยสรุปผลการดำเนินงานในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ซึ่งกำหนดให้การเรียนการสอนต้องยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การส่งเสริมสนับสนุนสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้เต็มตามศักยภาพ

ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนและกำกับในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ยังดำเนินการได้อยู่ในระดับร้อยละ 50-60 เท่านั้น ส่งผลให้พัฒนาการด้านคุณภาพของผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยผู้จัดต้องจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นที่ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ความพึงพอใจในคุณภาพการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นสำคัญที่สุดของเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในระดับ ร้อยละ 74.30

5. บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตรา 38 กำหนดให้” ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประสานและส่งเสริมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม ...”

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 หมวด 2 การจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา มาตรา 33 การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา...”

มาตรา 36 กำหนดให้ ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิก สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษา เอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ข้างต้น ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพครู ผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพบริหารการศึกษา ผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครู และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธาน กรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา...”และในมาตรา 37 กำหนดให้”ให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 36 และให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) อำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษา และพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(2) อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาด้านวิชาการและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา

(3) รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

(4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด

สำนักงานตามวรรคหนึ่ง มีผู้บริหารเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงานให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทาง และแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวง ในกรณีที่มีกฎหมายอื่นกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารไว้เป็นการเฉพาะ การใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวให้คำนึงถึงนโยบายที่คณะรัฐมนตรีกำหนดหรืออนุมัติแนวทางและแผนการปฏิบัติราชการของกระทรวงด้วย

ในสำนักงานตามวรรคหนึ่งจะให้มีรองผู้บริหารเป็นบังคับบัญชาข้าราชการรองจากผู้บริหารเพื่อช่วยปฏิบัติราชการก็ได้

รองผู้บริหารหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานมีอำนาจหน้าที่ตามที่ผู้บริหารกำหนดหรือมอบหมาย”

การประเมินผลการดำเนินงานตามที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับ

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการประเมินใน 2 เรื่อง คือ

1. ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. ประเมินผลการดำเนินงานและการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะพิจารณาใน 2 ประเด็นคือ

2.1 ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 การนำมติของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไปสู่การปฏิบัติในการพัฒนาการศึกษา

จากการติดตามประเมินผลตามประเด็นต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น มีผลการประเมิน ดังนี้

5.1 ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวง

การประเมินความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ที่มีหน้าที่จัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และครู/อาจารย์ ปรากฏผลตามตารางที่ 16

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นต่อหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	95	76.6	29	23.4	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	135	69.9	58	30.1	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	266	68.9	120	31.1	386	100.0
4. ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	53	70.6	22	29.4	75	100.0
รวม	549	70.5	29	29.5	778	100.0

จากตารางที่ 16 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้เหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 70.5 และยังไม่เหมาะสม ร้อยละ 29.5 โดยมีสาเหตุและข้อเสนอ ดังนี้

สาเหตุ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ยังไม่เหมาะสม มีการแทรกแซงจากการเมือง
2. การเลือกประธานกรรมการควรให้กรรมการเลือกกันเอง
3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกได้มีคุณสมบัติไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย

4. ผู้แทนบางกลุ่มยังไม่เหมาะสม เช่น ผู้แทนสมาคมมีลักษณะกระจุกไม่กระจายในสาขาอาชีพ
5. คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะไม่เข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา ไม่มีเวลาพอ ขาดการประชุม
6. กรรมการบางท่านไม่มีความรู้ ความเข้าใจในด้านการศึกษาที่ดีพอ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนและควรส่งเสริมสนับสนุนให้คณะกรรมการเขตพื้นที่ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนด
2. ผู้แทนของกลุ่มวิชาชีพควรมีลักษณะกระจายไม่กระจุกอยู่เฉพาะบางกลุ่ม
3. ผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละด้านควรเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้นจริงๆ และหลากหลายตามเป้าหมายที่กำหนด ส่วนใหญ่ที่สรรหาได้เป็นข้าราชการหรือนอกราชการ
4. ควรกำหนดขั้นตอนและวิธีการสรรหาที่โปร่งใส บริสุทธิ์ ยุติธรรม ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง
5. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจแนวคิดการดำเนินงานและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5.2 การประเมินผลการดำเนินงานและการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

การประเมินผลการดำเนินงานและการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา โดยการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์และกรรมการสถานศึกษา ผลการดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ปรากฏผลตามตารางที่ 17 และ 18

ตารางที่ 17 จำนวนและร้อยละความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ
เขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	พึงพอใจ		ไม่พึงพอใจ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	89	71.7	35	28.3	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	135	69.9	58	30.1	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	266	68.9	120	31.1	386	100.0
4. คณะกรรมการสถานศึกษา	33	71.7	13	28.3	46	100.0
รวม	523	69.8	226	30.2	749	100.0

จากตารางที่ 17 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของ
คณะกรรมการเขตพื้นที่ศึกษามีร้อยละ 69.8 และไม่พึงพอใจ ร้อยละ 30.2

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละการนำมติคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไปปฏิบัติ

กลุ่มเป้าหมาย	นำไปปฏิบัติ		ไม่นำไปปฏิบัติ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	94	75.8	30	24.2	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	147	76.1	46	23.9	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	304	78.7	82	21.3	386	100.0
4. คณะกรรมการสถานศึกษา	33	71.7	13	28.3	46	100.0
รวม	523	77.1	171	22.9	749	100.0

จากตารางที่ 18 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีการนำมติของคณะกรรมการเขต
พื้นที่การศึกษาไปปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาการศึกษา ร้อยละ 77.1 ไม่มีการนำไปปฏิบัติ ร้อย
ละ 22.9

โดยสรุปผลการประเมินในเรื่องการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า ร้อยละ 70.5 ของกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาเหมาะสมดี อย่างไรก็ตาม การสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนกลุ่มวิชาชีพ ควรสรรหาให้ได้ผู้แทนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มวิชาชีพอย่างแท้จริง และการเลือกประธานกรรมการควรให้กรรมการเลือกกันเอง

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้ไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะบทบาทในการพัฒนาการศึกษาและสรรหาได้จากกลุ่มข้าราชการด้วยกันเอง ผู้แทนกลุ่มต่างๆ มีลักษณะกระจุกไม่กระจาย เสนอให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ชัดเจน โดยมีภารกิจอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เต็มตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด ขั้นตอนและวิธีการสรรหาควรโปร่งใสบริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก

6. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตรา 40 กำหนดให้ “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ

สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาและสถานศึกษาอาชีวศึกษาอาจมีกรรมการเพิ่มขึ้นได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายกำหนด

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา...”

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 หมวด 2 การจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา ในมาตรา 38 กำหนดให้ “ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กร ชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุ สงฆ์และหรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธาน กรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่ กำหนดในกฎกระทรวง

องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา และจำนวนกรรมการ ในคณะกรรมการสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาบางประเภทที่มีสภาพและลักษณะการ ปฏิบัติงานแตกต่างไปจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป อาจกำหนดให้แตกต่างไปตาม สภาพและลักษณะการปฏิบัติงาน ตลอดทั้งความจำเป็นเฉพาะของสถานศึกษาประเภทนั้น ได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการ สถานศึกษา

ความในมาตรานี้ไม่ใช้บังคับแก่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและศูนย์การเรียนรู้ นอกจากนั้น ในมาตรา 39 ยังกำหนดให้ “ สถานศึกษาและส่วนราชการ ตามมาตรา 34 (2) มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นๆ โดย ให้มีผู้บริหารสถานศึกษา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชา ข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(1) บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้ง นโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ

(2) ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร

การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

(3) เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

(4) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

(5) อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒิปัตร์ของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

(6) ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย....”

การประเมินผลการดำเนินงานตามที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับ

คณะกรรมการสถานศึกษา ดำเนินการประเมินใน 2 เรื่อง คือ

1. ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

2. ประเมินผลการดำเนินงานและการส่งเสริมการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา ใน 3 ประเด็น คือ

2.1 ระดับความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2 การนำมติของคณะกรรมการสถานศึกษาไปพัฒนาการศึกษาในสถานศึกษา

2.3 การส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

ผลการประเมินโดยสังเขป ดังนี้

6.1 ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการ สถานศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวง

การประเมินความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการ
สถานศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวง โดยการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติหน้าที่
เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา
และครู/อาจารย์ในสถานศึกษา ปรากฏผลตามตารางที่ 19

ตารางที่ 19 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นต่อหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา คณะกรรมการสถานศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	เหมาะสม		ไม่เหมาะสม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสถานศึกษา	135	69.9	58	30.7	193	100.0
2. ครู/อาจารย์	249	64.5	137	35.5	386	100.0
รวม	384	66.3	195	33.7	579	100.0

จากตารางที่ 19 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการ
สถานศึกษาเหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 66.3 ยังไม่เหมาะสม ร้อยละ 33.7 โดยกลุ่มตัวอย่าง
ให้ความเห็นว่ามีสาเหตุหลายประการและมีข้อเสนอแนะในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

สาเหตุ

1. ไม่สามารถสรรหาบุคคลที่มีความรู้ ตามความสามารถและเข้าใจในการ
จัดการศึกษาอย่างแท้จริง
2. กรรมการที่ได้ไม่เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา
3. การสรรหาในหลายโรงเรียนใช้วิธีเชิญมาสมัคร
4. กรรมการส่วนใหญ่มีภารกิจส่วนตัวมากไม่สามารถสละเวลาให้กับการ
พัฒนาการศึกษา ขาดประชุมบ่อย
5. การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะมากไป เช่น ผู้แทนพระภิกษุ เป็นต้น

6. สถานศึกษาบางแห่งยังขาดความรู้ความเข้าใจและบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาโดยให้สถานศึกษามีส่วนร่วมด้วย
2. มีค่าตอบแทนแก่กรรมการ เช่น เบี้ยประชุม
3. ให้คณะกรรมการสถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานต่อสาธารณชน
ได้รับรู้
4. จัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาความรู้ ความเข้าใจแก่คณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
5. ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้ได้กรรมการที่มีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด และให้ได้ผู้ที่มีความสามารถ สละเวลามาพัฒนาการศึกษาให้แก่สถานศึกษาได้อย่างเต็มเวลา
6. จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานและการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ในสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา
7. ควรมีการแก้กฎกระทรวงในประเด็นเรื่อง การแต่งตั้งประธานคณะกรรมการสถานศึกษาที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการปฏิบัติควรให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งจะเหมาะสมกว่าเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง ไม่ใช่แต่งตั้งโดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

6.2 การประเมินผลการดำเนินงานและการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา

จากการสอบถามความเห็นกลุ่มตัวอย่างจากผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนและผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ และคณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากส่วนกลาง รวมทั้งผู้ปกครองและนักเรียน ปรากฏผลตามตารางที่ 20 และ 21

ตารางที่ 20 ร้อยละความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย	ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน (ร้อยละ)			การสนับสนุนจากส่วนกลาง (ร้อยละ)		
	พอใจ	ไม่พอใจ	รวม	ได้รับ	ไม่ได้รับ	รวม
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	70.1	29.9	100.0	61.2	38.8	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	72.5	27.5	100.0	59.7	40.3	100.0
3. ครู/อาจารย์	70.4	29.6	100.0	60.5	39.5	100.0
4. ผู้ปกครอง	65.8	34.2	100.0	60.1	39.9	100.0
5. คณะกรรมการสถานศึกษา	70.8	29.2	100.0	60.8	39.2	100.0
6. ข้าราชการจากส่วนกลาง	68.0	32.0	100.0	70.1	29.9	100.0
เฉลี่ย	69.6	30.4	100.0	62.1	37.9	100.0

ตารางที่ 21 จำนวนและร้อยละการนำมติคณะกรรมการสถานศึกษาไปปฏิบัติ

กลุ่มเป้าหมาย	นำไปปฏิบัติ		ไม่นำไปปฏิบัติ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	88	70.9	36	29.1	124	100.0
2. ผู้บริหารสถานศึกษา	151	78.2	42	21.8	193	100.0
3. ครู/อาจารย์	293	75.9	93	24.1	386	100.0
4. ผู้ปกครอง	46	71.8	18	28.2	64	100.0
5. คณะกรรมการสถานศึกษา	32	69.5	14	30.5	46	100.0
6. ข้าราชการจากส่วนกลาง	14	70.0	6	30.0	20	100.0
รวม	624	74.9	209	25.1	749	100.0

จากตารางที่ 20 และ 21 กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ร้อยละ 69.6 ไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 30.4 และพบว่าได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางในการดำเนินงานของคณะกรรมการ

สถานศึกษาร้อยละ 62.1 ไม่ได้รับการสนับสนุนร้อยละ 37.9 และผลการศึกษาในเรื่องการนำมติคณะกรรมการสถานศึกษาไปปฏิบัติ พบว่ามีนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา ร้อยละ 74.9 ไม่ได้นำไปปฏิบัติ ร้อยละ 25.1

โดยสรุปผลการประเมินในเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการสถานศึกษาและผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาพบว่ามี ความเหมาะสม ร้อยละ 66.3 อย่างไรก็ตามการสรรหากรรมการสถานศึกษาจะได้กรรมการที่ขาดความรู้ ความเข้าใจในด้านการศึกษา และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา หลายโรงเรียนสรรหา กรรมการโดยการเชิญบุคคลมาสมัคร กรรมการหลายโรงเรียนมีภารกิจส่วนตัวมากไม่มี เวลาช่วยโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษา การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะเกินไปทำให้สรรหา ยาก

ข้อเสนอแนะ ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาโดยให้โรงเรียนมีส่วนร่วม จัดให้มีการฝึกอบรมกรรมการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ให้ เห็นความสำคัญของการศึกษาและสามารถสละเวลามาปฏิบัติงานได้เต็มที่ ควร จัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและ ครู/อาจารย์ในสถานศึกษา และควรสนับสนุนค่าตอบแทนให้แก่กรรมการสถานศึกษา

7. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 2 เรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 12 กำหนดให้

“ นอกเหนือจากรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ”

กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยครอบครัว พ.ศ.2547 ข้อ 2 กำหนดให้ครอบครัว ซึ่งประสงค์จะจัดการศึกษายื่นคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อสำนักงาน

คำขออนุญาตตามวรรคหนึ่ง ต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อ ชื่อสกุลของครอบครัว
- (2) ชื่อ ชื่อสกุลของผู้เรียน
- (3) สำเนาหรือภาพถ่ายทะเบียนบ้านของครอบครัวและผู้เรียน
- (4) ที่ตั้งและแผนผังสถานที่ซึ่งใช้จัดการศึกษา
- (5) สำเนาหลักฐานวุฒิการศึกษา ไม่ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือ

เทียบเท่าของผู้จัดการศึกษาเว้นแต่ผู้จัดการศึกษาผ่านการประเมินโดยสำนักงานว่าเป็นผู้มี
ความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ในการจัดการศึกษา

- (6) ระดับและประเภทการจัดการศึกษา

(7) แผนการจัดการศึกษาที่ครอบครัวและสำนักงานร่วมกันกำหนดตามความ
มุ่งหมาย หลักการและแนวทางการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
และ

ข้อ 3 กำหนดให้สำนักงานเสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ
พิจารณาโดยเร็วและแจ้งผลการพิจารณาคำขออนุญาตจัดการศึกษาแก่ครอบครัวที่ยื่นคำ
ขออนุญาตจัดการศึกษาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับคำขออนุญาตจัดการศึกษาตาม
ข้อ 2

**การประเมินผลการดำเนินงานตามที่กฎหมายกำหนดให้ในเรื่องสิทธิการ
จัดการศึกษาโดยครอบครัว** โดยมีประเด็นประเมินประกอบด้วย

1. ความพร้อมของเขตพื้นที่การศึกษาในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มา
ยื่นคำขอจัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. การส่งเสริมสนับสนุนผู้จัดการศึกษาของครอบครัวจากเขตพื้นที่
การศึกษา
3. การให้การสนับสนุนเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มา
ยื่นคำขอจัดการศึกษาของครอบครัวจากส่วนกลาง

ผลการศึกษาปรากฏผลดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

กิจกรรม	มี		ไม่มี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สพท. มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกแก่ครอบครัวในการยื่นขอจดทะเบียน	86	69.3	38	30.7	124	100.0
2. สพท. สนับสนุนครอบครัวในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	73	58.8	51	41.2	124	100.0
3. ส่วนกลางมีการสนับสนุน สพท. ในการดำเนินงาน	72	58.1	52	41.9	124	100.0

จากตารางที่ 22 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและผู้แทนหน่วยงานในส่วนกลางที่มีส่วนรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว โดยให้ความเห็นว่า เขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ยื่นความจำนงขอจัดการศึกษาโดยครอบครัว ร้อยละ 69.3 ไม่มีความพร้อมร้อยละ 30.7 เขตพื้นที่การศึกษาได้ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของผู้ที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ร้อยละ 58.8 ไม่ได้ส่งเสริมร้อยละ 41.2 และพบว่าส่วนกลางได้สนับสนุนให้เขตพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ยื่นขอจัดการศึกษาโดยครอบครัว ร้อยละ 58.1 ไม่ได้สนับสนุน ร้อยละ 41.9

โดยสรุปแล้วผลการดำเนินงานตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในเรื่องสิทธิการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โดยให้ครอบครัวที่ประสงค์จะจัดการศึกษาไปเสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น พบว่า เขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมในระดับ 69.3 และเขตพื้นที่การศึกษาได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอยู่ในระดับ 58.8 ในขณะที่ส่วนกลางให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเขตในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับ 58.1 จึงสรุปได้ว่าการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย

8. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ

นอกจาก บทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 2 เรื่องสิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ซึ่งในมาตรา 12 กำหนดให้ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาดังกล่าวแล้ว ยังบัญญัติให้สิทธิแก่สถานประกอบการมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วย

กฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานใน ศูนย์การเรียน พ.ศ. 2547 ได้กำหนดสิทธิในการจัดการศึกษาโดยสถานประกอบการไว้ใน ข้อ 2 โดยกำหนดให้

“ ให้สถานประกอบการมีสิทธิจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในศูนย์การเรียน ให้แก่ลูกจ้างและบุคคลที่เกี่ยวข้องตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการของสถานประกอบการนั้น ทั้งนี้ได้กำหนดขั้นตอนการขอจัดตั้งศูนย์การเรียนไว้ดังนี้

ข้อ 3 การจัดตั้งศูนย์การเรียน ให้เจ้าของสถานประกอบการยื่นคำขอเป็นหนังสือต่อสำนักงาน

ข้อ 4 เมื่อสำนักงานได้รับคำขอตามข้อ 3 ให้แจ้งสถานประกอบการจัดทำแผนการจัดการศึกษาของศูนย์การเรียนร่วมกับสำนักงานหรือสถานศึกษาที่สำนักงานมอบหมาย

แผนการจัดการศึกษาต้องมีรายการอย่างน้อยดังนี้

- (1) ชื่อศูนย์การเรียน
- (2) วัตถุประสงค์ของศูนย์การเรียน
- (3) ที่ตั้งศูนย์การเรียน
- (4) รูปแบบการจัดการศึกษา
- (5) ระดับการศึกษาที่จัด
- (6) หลักสูตร
- (7) ระบบประกันคุณภาพภายใน
- (8) บุคลากรทางการศึกษาของศูนย์การเรียน
- (9) ข้อกำหนดเกี่ยวกับคณะกรรมการศูนย์การเรียน

ข้อ 5 เมื่อสำนักงานให้ความเห็นชอบกับแผนการจัดการศึกษาตามข้อ 4 แล้ว ศูนย์การเรียนจึงจะดำเนินการจัดการศึกษาได้ ”

**การประเมินผลการดำเนินงานตามกฎหมายในเรื่องสิทธิการจัดการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ มีประเด็นการประเมินประกอบด้วย**

1. ความพร้อมของเขตพื้นที่การศึกษา ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มา
ยื่นคำขอจัดการศึกษาโดยสถานประกอบการ

2. การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานประกอบการจากเขต
พื้นที่การศึกษา

3. การสนับสนุนเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มา
ยื่นคำขอจัดการศึกษาของสถานประกอบการ และการประเมินความเห็น
จากพนักงาน/ลูกจ้างสถานประกอบการในประเด็นเกี่ยวกับ

3.1 ความต้องการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดโดยสถาน
ประกอบการ

3.2 ความพร้อมในการจัดการศึกษาของสถานประกอบการ
ผลการประเมินปรากฏผลตามตารางที่ 23

**ตารางที่ 23 จำนวนและร้อยละความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถาน
ประกอบการ**

กิจกรรม	มี		ไม่มี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. สพท. มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกแก่สถานประกอบการในการยื่นขอจดทะเบียน	83	66.9	41	33.1	124	100.0
2. สพท.สนับสนุนสถานประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	75	60.4	49	39.6	124	100.0
3. ส่วนกลางมีการสนับสนุน สพท.ในการดำเนินงาน	77	61.1	47	38.9	124	100.0

จากตารางที่ 23 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและผู้แทนหน่วยงานส่วนกลางที่มีส่วนรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว โดยมีความเห็นว่าเขตพื้นที่การศึกษา มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มายื่นความจำนงขอจัดการศึกษา โดยสถานประกอบการ ร้อยละ 66.9 ยังไม่มีความพร้อมร้อยละ 33.1 เขตพื้นที่การศึกษา ได้ส่งเสริมสนับสนุนสถานประกอบการในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ร้อยละ 60.4 ยังไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุน ร้อยละ 39.6 และผลการศึกษาพบว่าส่วนกลางได้สนับสนุนเขตพื้นที่การศึกษาให้มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้มายื่นคำขอจัดการศึกษา โดยสถานประกอบการ ร้อยละ 61.1 ไม่สนับสนุนร้อยละ 38.9

โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและผู้แทนหน่วยงานส่วนกลางที่มีส่วนรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้

นอกจากนี้ จากผลการประเมินในเรื่องดังกล่าวโดยการสอบถามความเห็นจากพนักงาน/ลูกจ้างของสถานประกอบการพบว่า

3.1 พนักงาน/ลูกจ้างมีความต้องการรับการศึกษาที่จัดโดยสถานประกอบการอยู่ในระดับร้อยละ 47.60

3.2 พนักงาน/ลูกจ้างเห็นว่าสถานประกอบการมีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับร้อยละ 23.80

โดยสรุปการดำเนินงานในเรื่องสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการได้ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ มีความพร้อมในด้านการอำนวยความสะดวกในระดับร้อยละ 66.9 มีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยสถานประกอบการอยู่ในระดับร้อยละ 60.4 และส่วนกลางได้สนับสนุนเขตพื้นที่การศึกษาในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับร้อยละ 61.1

บทที่ 4

สรุปผลการประเมิน อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาครั้งนี้ เป็นการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาที่เป็นกฎหมายแม่บท จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องที่ออกตามกฎหมายแม่บทดังกล่าว โดยศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ผู้เรียน ครู ผู้แทนหน่วยงานหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนเจ้าของสถานประกอบการ และลูกจ้างสถานประกอบการ จำนวนทั้งสิ้น 1,088 คน โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค การศึกษาดูงาน และการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มเป้าหมายในส่วนภูมิภาคครอบคลุมทุกพื้นที่ และได้ดำเนินการจัดประชุมสัมมนาเพื่อประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา 3 ครั้ง

สรุปผลการประเมิน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากแบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์ และจากการจัดประชุมสัมมนา กลุ่มตัวอย่างได้มีความเห็นสอดคล้องกันในแต่ละประเด็นของการประเมิน สามารถสรุปประเด็นสำคัญของการประเมินได้ ดังนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กฎหมายมีมาตรการกำหนดให้รัฐจัดให้อย่างน้อย 12 ปีอย่างทั่วถึง ผลการประเมินพบว่าดำเนินการได้ยังไม่ทั่วถึง โดยดำเนินการได้ทั่วถึงร้อยละ 78.9 ส่วนคุณภาพการศึกษา พบว่าดำเนินการได้มีคุณภาพร้อยละ 70.5 และในเรื่องอัตรากำลังครู อาจารย์ที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลาง ตลอดจนคุณวุฒิของครู พบว่า ร้อยละ 92.62 ของ

ผู้ตอบให้ความเห็นว่าอัตรากำลังครูที่ได้รับการจัดสรรจากส่วนกลางนั้นยังไม่เพียงพอ โดยมีเหตุผลชี้ให้เห็นว่าจำนวนครูที่ได้รับการจัดสรรไม่สอดคล้องกับปริมาณงาน จำนวนนักเรียน และชั้นเรียนที่ต้องรับผิดชอบ สำหรับการจัดบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย พบว่ายังมีการเก็บค่าใช้จ่าย ร้อยละ 63.2 ไม่มีการเก็บค่าใช้จ่ายร้อยละ 36.8 โดยเก็บเป็นค่าเรียนคอมพิวเตอร์ ภาษาอังกฤษ ค่าไฟฟ้าสำหรับห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ และห้องปฏิบัติการภาษาอังกฤษ ค่าจ้างครูสอนพิเศษในวิชานอกเหนือหลักสูตรอื่นๆ ค่ากิจกรรมการเรียนการสอนพิเศษ ค่าอุปกรณ์กีฬา และค่าบำรุง

2. สิทธิและโอกาสในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้พิการผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ จากการศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการมีความทั่วถึง ร้อยละ 65.8 การดำเนินการจัดการศึกษาของหน่วยงานที่จัดการศึกษา ได้มีการนำรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของผู้เรียนที่พิการ ร้อยละ 61.0 ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ตามความเหมาะสมจำเป็นที่ผู้พิการควรได้รับ พบว่ามีการดำเนินการร้อยละ 69.3 โรงเรียนโดยส่วนใหญ่ยังมีการจัดการศึกษาเฉพาะในรูปแบบเท่านั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาที่ยังไม่ทั่วถึง เนื่องจากการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อให้เอื้อกับผู้เรียนที่ด้อยโอกาสให้สามารถได้รับบริการการศึกษาเป็นพิเศษ ยังมีการดำเนินการน้อยหรือมีการพัฒนาการน้อย ส่งผลให้ผู้เรียนกลุ่มดังกล่าวที่ต้องการได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ไม่ได้มีโอกาสในการได้รับการศึกษา

การดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ พบว่ามีการดำเนินการร้อยละ 54.8

3. การศึกษาภาคบังคับ การแจ้งให้ผู้ปกครองได้รับทราบล่วงหน้าก่อนเด็กเข้าเรียน ในสถานศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี พบว่ามีการดำเนินการแจ้งร้อยละ 75.4 และไม่ได้แจ้ง ร้อยละ 24.6 โดยมีสาเหตุจากการกำหนดเขตพื้นที่ความรับผิดชอบระหว่างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเฉพาะโรงเรียนใหญ่ๆในพื้นที่เขตเมือง และเห็นว่าการแจ้งและไม่แจ้งมีผลไม่ต่างกัน การแจ้งเป็นภาระแก่เขตพื้นที่การศึกษา

4. การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด พบว่าสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ร้อยละ 61.3 ซึ่งแสดงว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด แต่ก็มีสถานศึกษาจำนวนมากที่ไม่ได้ดำเนินการ

โดยสรุปผลการดำเนินงานในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษาในมาตรา 22 ซึ่งกำหนดให้การเรียนการสอนต้องยึดหลักผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ทั้งด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การส่งเสริม สนับสนุนสื่อเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้เต็มตามศักยภาพตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงาน ส่งเสริม สนับสนุนและกำกับในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ยังดำเนินการได้อยู่ในระดับร้อยละ 50-60 เท่านั้น ส่งผลให้พัฒนาการด้านคุณภาพของผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิรูปการเรียนรู้โดยผู้จัดต้องจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

5. บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พบว่าหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้เหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 70.5 กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยละ 69.8 และพบว่ามี การนำมติของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาไปเพื่อการพัฒนาการศึกษา ร้อยละ 77.1

โดยสรุปผลการประเมินในเรื่องการสรรหาคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาพบว่า หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา เหมาะสมดี อย่างไรก็ตามการสรรหาผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนกลุ่มวิชาชีพควรสรรหาให้ได้ผู้แทนที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิและกลุ่มวิชาชีพอย่างแท้จริง และการเลือกประธานกรรมการควรให้กรรมการเลือกกันเอง

คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่ได้มักไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะบทบาทในการพัฒนาการศึกษาและมักสรรหาได้จากกลุ่มข้าราชการด้วยกันเอง ผู้แทนกลุ่มต่างๆ มักมีลักษณะกระจุกไม่กระจาย เสนอให้มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้ชัดเจน โดยมีการฝึกอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เต็มตามบทบาทหน้าที่

ที่กฎหมายกำหนด ขั้นตอนและวิธีการสรรหาควรโปร่งใสบริสุทธิ์ยุติธรรมปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก

6. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการสถานศึกษาเหมาะสมดีแล้ว ร้อยละ 66.3 ผลการประเมินด้านความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาพบว่ามีความพึงพอใจผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 69.6 ในเรื่องการนำมติของคณะกรรมการสถานศึกษาไปใช้เพื่อการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา พบว่ามีการนำมติคณะกรรมการไปปฏิบัติ ร้อยละ 74.9 และมีการสนับสนุนจากส่วนกลางในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ร้อยละ 62.1

โดยสรุปผลการประเมินในเรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการสถานศึกษาและผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษามีความเหมาะสมดีแล้ว อย่างไรก็ตามการสรรหากรรมการสถานศึกษามักจะได้กรรมการที่ขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษา และไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา หลายโรงเรียนสรรหากรรมการโดยการเชิญบุคคลมาสมัคร กรรมการหลายโรงเรียนมีภารกิจส่วนตัวมากไม่มีเวลาช่วยโรงเรียนในการพัฒนาการศึกษา การกำหนดคุณสมบัติเฉพาะเกินไปทำให้สรรหายาก

เสนอให้ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาโดยให้โรงเรียนมีส่วนร่วม จัดให้มีการฝึกอบรมกรรมการสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาและสามารถสละเวลามาปฏิบัติงานได้เต็มที่ ควรจัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู/อาจารย์ในสถานศึกษา นอกจากนี้ควรสนับสนุนค่าตอบแทนให้แก่กรรมการสถานศึกษาบ้าง ผลการประเมินความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

7. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว โดยสรุปผลการดำเนินงานตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในเรื่องสิทธิการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ครอบครัวมีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ โดยให้ครอบครัวที่ประสงค์จะจัดการศึกษาไปเสนอคำขออนุญาตจัดการศึกษาต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานั้น จากผลการประเมินในเรื่องนี้ พบว่า เขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมร้อยละ 69.3 และเขตพื้นที่

การศึกษาได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอยู่ในระดับร้อยละ 58.8 ในขณะที่ส่วนกลางให้การสนับสนุนการดำเนินงานของเขตในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับร้อยละ 58.1 จึงสรุปได้ว่าการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย

8. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ โดยสรุปการดำเนินงานในเรื่องสิทธิการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ เขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการได้ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ กล่าวคือ มีความพร้อมในด้านการอำนวยความสะดวก ร้อยละ 66.9 มีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยสถานประกอบการ ร้อยละ 60.4 และส่วนกลางได้สนับสนุนเขตพื้นที่ในเรื่องดังกล่าว ร้อยละ 61.1

ในขณะที่พนักงาน/ลูกจ้างของสถานประกอบการมีความต้องการให้สถานประกอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ ในระดับร้อยละ 47.60 และเห็นว่าสถานประกอบการมีความพร้อมในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับ 23.80 เท่านั้น

อภิปรายผล

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสอบถามจากกลุ่มเป้าหมาย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ ได้ผลการประเมินซึ่งมีประเด็นสาระที่สำคัญหลายประเด็นเพื่อการนำมาอภิปรายผล โดยมีรายละเอียดการอภิปรายผลในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย

จากผลการศึกษาโดยการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มมีความเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกันว่า การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงร้อยละ 78.9 และเมื่อตรวจสอบข้อมูลผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยก็พบว่า ประชากรในกลุ่มวัยเรียนได้รับการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 70.4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งจากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างและข้อมูลจริงของประเทศต่างก็มีความสอดคล้องใกล้เคียงกันว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างทั่วถึง ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์เพื่อการกำหนดเป้าหมายและวางแผนการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมเพิ่มมากขึ้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า ถึงแม้จะมีกฎหมายกำหนดว่าพ่อแม่ หรือผู้ปกครองต้องส่งบุตรหลานเข้ารับการศึกษาระดับพื้นฐานหากละเลยหรือฝ่าฝืนก็จะมีผลผิด แต่จากผลการประเมินก็ยังพบว่า มีเด็กที่อยู่ในวัยเรียนที่ไม่ได้รับการศึกษา ด้วยเหตุผลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่างๆ กฎหมายอาจจะ

เครื่องมือประเภทหนึ่งที่จะช่วยให้ผลการดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ แต่อาจไม่ใช่ปัจจัยสำคัญทั้งหมด จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์การดำเนินการ หรือมีแนวทางแก้ไขที่หลากหลายให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่ แต่ละสถานการณ์ด้วย

สำหรับด้านคุณภาพการศึกษา พบว่าสามารถจัดได้อย่างมีคุณภาพ ร้อยละ 70.5 จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลยังเห็นว่าคุณภาพของการจัดการศึกษายังอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา นั้นอาจมีหลายปัจจัย ทั้งเรื่องครูผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร สภาพแวดล้อม และอื่นๆ และปัจจัยที่สำคัญที่ผู้ตอบเห็นว่าสำคัญมากก็คือปัจจัยเรื่องครู สถานศึกษาขาดแคลนครู ครูขาดคุณวุฒิที่เหมาะสม และคุณภาพของครูยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพได้จากการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ก็พบว่าปัจจัยเรื่องครูมีผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก นอกจากจะขาดแคลนครูแล้ว ครูยังมีภาระงานที่หนักมากต้องทำหน้าที่การจัดการเรียนการสอน พร้อมกับ กับการงานธุรการ และงานอื่นๆ มากมาย เป็นผลให้ไม่มีเวลามากพอ ขาดขวัญกำลังใจ ขาดการสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอนที่ดีให้กับเด็ก นับว่าปัจจัยเรื่องครูมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษาที่สำคัญปัจจัยหนึ่ง ผู้บริหารในทุกระดับที่เกี่ยวข้องอาจต้องมึนโยบายและหาทางแก้ไขปัญหาโดยเร็วเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น

การจัดการศึกษาโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องยังพบว่ายังมีการเก็บค่าใช้จ่าย ร้อยละ 63.2 แสดงให้เห็นว่ายังมีสถานศึกษาจำนวนมากเก็บค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาอยู่เป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าตามกฎหมายจะไม่สามารถเก็บค่าใช้จ่ายได้ แต่ก็ใช้วิธีการเลี่ยงโดยให้เหตุผลว่าเก็บเป็นค่าใช้จ่ายในเรื่องของการเรียนเสริมบ้าง ค่าเรียนคอมพิวเตอร์บ้าง ค่าบำรุงกิจกรรมต่างๆ จากการสัมภาษณ์ผู้เรียนพบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับที่ผ่านมาที่ต้องเสียค่าเล่าเรียนกับปัจจุบัน พบว่าผู้เรียนต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม ขณะเดียวกันผลการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าสถานศึกษามีความจำเป็นต้องเก็บค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณและต้องการระดมทุนเพื่อแบ่งเบาภาระของสถานศึกษาเอง รวมทั้งเป็นความสมัครใจของผู้ปกครองที่ยินดีจ่าย จากข้อมูลดังกล่าวผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจต้องเร่งหาทางแก้ไข ทั้งนี้ อาจต้องมีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับกฎหมายกำหนดด้วย

2. การศึกษาภาคบังคับ

สาระสำคัญของการประเมินการจัดการศึกษาภาคบังคับในครั้งนี้ มุ่งติดตามประเมินในเรื่องการแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้า ก่อนเด็กเข้าเรียนในสถานศึกษาเป็นเวลานานไม่น้อยกว่าหนึ่งปี ซึ่งผลการประเมินพบว่าการแจ้งล่วงหน้าเพียง ร้อยละ 75.4 แสดงให้เห็นว่ายังมีการแจ้งไม่ครบทุกคน หลายพื้นที่ยังไม่ได้ดำเนินการแจ้ง ทั้งที่กฎหมายกำหนดว่ารัฐจะต้องแจ้งให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหนึ่งปีทุกคน แต่ในทางปฏิบัติยังไม่สามารถดำเนินการได้ จากการติดตามประเมินผลทั้งจากแบบสอบถาม จากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องได้ข้อมูลที่สอดคล้องตรงกันว่า การดำเนินการมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น เด็กมีการย้ายที่อยู่บ่อย ไม่สามารถติดตามตัวเด็กได้ นอกจากนี้หลายฝ่ายเห็นว่าการแจ้งหรือไม่แจ้งต่างก็ไม่มีผลต่อการเข้าเรียนของเด็กเพราะกฎหมายบังคับให้เด็กเข้าเรียนอยู่แล้ว แต่เป็นการเพิ่มภาระให้กับหน่วยปฏิบัติมากขึ้น รวมทั้งยังขาดความชัดเจนในการดำเนินงานระหว่างเขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อพิจารณาจากข้อมูล ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้เกี่ยวข้องแล้ว อาจต้องมีการทบทวนกฎหมายที่กำหนดให้มีแจ้งล่วงหน้าเป็นเวลานานไม่น้อยกว่าหนึ่งปีนั้นเหมาะสมหรือไม่ เกิดผลดีและผลเสียหรือไม่อย่างไรหากไม่มีการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด เพราะสภาพปัจจุบันก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามที่กฎหมายกำหนด

3. การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

จากผลการประเมินโดยสอบถามผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้อง ต่างให้ความเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ร้อยละ 61.3 จากผลการประเมินแสดงว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้มีการเรียนสอนโดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุดตามที่กฎหมายกำหนดนั้น ยังไม่สามารถดำเนินการได้จริง ยังมีสถานศึกษาอีกจำนวนมากที่ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน และผู้บริหารสถานศึกษา พบว่าสาเหตุที่สถานศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดได้ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในรูปแบบการเรียนสอนตามที่กฎหมายกำหนด ครูยังขาดความพร้อมในหลายๆ ด้าน โรงเรียนขนาดเล็กยังขาด

ครูผู้สอน นอกจากนี้พบว่า ผู้ปกครองยังต้องการให้ผู้เรียนเรียนแบบท่องจำเพื่อการสอบ เรียนต่อในมหาวิทยาลัยมากกว่าการเรียนรู้แบบใหม่แต่สอบแข่งขันไม่ได้

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้ได้แนวคิดว่าการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียน มีความสำคัญที่สุดนั้นจำเป็นมุ่งพัฒนาไปที่ครูผู้สอนเป็นลำดับแรก เพราะว่าครูผู้สอนยังขาดความรู้ ขาดแนวทางในการสอน รวมทั้งยังมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อรูปแบบใหม่ ยังไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ส่งผลให้ครูมีพฤติกรรมการสอนแบบเดิม ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

4. บทบาทของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษา

ผลการประเมินบทบาทของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า หลักเกณฑ์การคัดเลือกคณะกรรมการมีความเหมาะสมดี ร้อยละ 70.5 และมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ร้อยละ 69.8 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมของความเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเหมาะสมดี แต่ผลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจในบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะบทบาทในการพัฒนาการศึกษา รวมทั้งพบว่าการคัดเลือกคณะกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิก็มีการกระจุกตัวในบางกลุ่ม บางตำแหน่งมีสร้างปัญหาในการปฏิบัติร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เช่น ตำแหน่งประธานคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชาของผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในขณะที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นเลขาฯ โดยตำแหน่ง ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการเชิงการบริหารงานได้

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นดังกล่าวหากพิจารณาตามหลักการของกฎหมายที่กำหนดอาจจะไม่สร้างปัญหาอะไร เป็นการดีที่มีการเปิดโอกาสอย่างเสรีให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสได้รับการคัดเลือก แต่ในทางปฏิบัติจะเกิดปัญหาในเชิงบริหาร จะสร้างความยุ่งยากและลำบากใจให้กับผู้บริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความไม่น่าเชื่อถือ

เกิดขึ้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงอาจต้องนำสาระของกฎหมายมาพิจารณาเพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลการประเมินบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย พบว่ากลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องตรงกันว่า หลักเกณฑ์การคัดเลือกคณะกรรมการมีความเหมาะสมดี ร้อยละ 66.3 และมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ร้อยละ 69.6 แสดงให้เห็นว่าภาพรวมของความเห็นของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ส่วนใหญ่เห็นว่าเหมาะสมดี แต่ผลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า การคัดเลือกคณะกรรมการมักจะได้ผู้ที่ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการศึกษาอย่างชัดเจน คณะกรรมการสถานศึกษามักไม่มีเวลาช่วยสถานศึกษาพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน จากข้อค้นพบดังกล่าวพอสรุปได้ว่าในประเด็นของการคัดเลือกคณะกรรมการสถานศึกษาตามกฎหมายที่กำหนดนั้น ยังมีประเด็นที่ไม่เหมาะสมบางประการที่สถานศึกษาเห็นว่าสมควรปรับปรุง เพื่อให้ได้คณะกรรมการสถานศึกษามีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

โดยสรุปแล้วประเด็นเรื่องการคัดเลือกคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษานั้น ถึงแม้ว่าส่วนใหญ่จะเห็นว่าเหมาะสม แต่ยังมีปัญหาอุปสรรคบางประการในการคัดเลือกคณะกรรมการให้เป็นไปตามกฎหมาย ทำให้ได้คณะกรรมการบางส่วนที่มีคุณสมบัติไม่ตรงตามที่กำหนด จึงส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานและส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดปัญหาการปฏิบัติงานที่เกิดขึ้นระหว่างคณะกรรมการดังกล่าวกับข้าราชการ แนวทางในการดำเนินการแก้ไขปรับปรุงสาระของกฎหมายบางประเด็นเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาคณะกรรมการดังกล่าวจึงน่าจะเป็นไปได้และเกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานมากที่สุด และเป็นวิธีที่สามารถแก้ไขได้รวดเร็วเนื่องจากกฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงกฎกระทรวง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ง่ายกฎหมายที่เป็นพระราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกา

5. การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

ผลการประเมินพบว่า เขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมในการดำเนินการรองรับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ร้อยละ 69.3 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แต่จากการ

สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังขาดความชัดเจนในการดำเนินงาน เนื่องจากการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวเป็นเรื่องใหม่ ยังไม่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ในเชิงสาระสำคัญของกฎหมายพบว่าไม่มีปัญหาอุปสรรคมากนัก ปัญหาจะอยู่ที่ความชัดเจน และแนวทางในการปฏิบัติงานมากกว่าเรื่องอื่นๆ ดังนั้นทิศทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว นั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจต้องเร่งสร้างความเข้าใจ สร้างแนวทาง หรือกรณีตัวอย่างเพื่อประกอบเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และเป็นแนวทางให้กับครอบครัวที่จะจัดการศึกษาด้วย

จากภาพรวมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ถึงแม้จะมีการดำเนินการมาก่อนบ้างแล้ว อาจดำเนินการในรูปของการศึกษานอกระบบ หรือการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ยังไม่รายละเอียดหรือแนวทางการดำเนินการที่ชัดเจน และยังไม่มียุทธศาสตร์การประกันคุณภาพการศึกษาที่สามารถเป็นที่ยอมรับได้ แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จัดเป็นการศึกษาทางเลือกเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเลือกการศึกษาที่เหมาะสมกับตนเองมากขึ้น รวมทั้งเป็นการส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้นด้วย เป็นผลดีต่อการพัฒนาการศึกษา ดังนั้นหากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับครอบครัวสามารถกำหนดแนวทางการดำเนินการได้ชัดเจน มีรูปแบบการจัดการศึกษาที่ชัดเจนจนเป็นที่น่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับทั้งเรื่องคุณภาพการศึกษา และคุณภาพของผู้เรียน ก็จะทำให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางและสร้างทางเลือกในการศึกษาให้กับผู้เรียนมากขึ้น รัฐก็จะลดภาระในการจัดการศึกษาได้อีกส่วนหนึ่ง

6. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ

ผลการประเมินพบว่า เขตพื้นที่การศึกษามีความพร้อมในการดำเนินการรองรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถานประกอบการ ร้อยละ 66.9 ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สาเหตุหลักเนื่องจากเป็นรูปแบบใหม่ของการจัดการศึกษาที่รัฐเปิดโอกาสให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ ยังไม่แนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน กฎหมายที่ออกมาจะเป็นแนวทางที่กว้าง ผู้ปฏิบัติงานโดยเฉพาะเขตพื้นที่การศึกษาจึงขาด

แนวทางที่ชัดเจน ไม่ทราบรูปแบบในการดำเนินงานว่าควรจะเป็นเช่นใด รวมทั้งสถานประกอบการเองก็ยังไม่มีความชัดเจนเช่นกัน และจากผลการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่าไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และขาดแนวทางการดำเนินงาน มีผลให้เขตพื้นที่การศึกษาไม่ทราบว่าจะดำเนินการเช่นใด ไม่กล้าที่จะตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่างๆ

จากหลักการของกฎหมายที่เปิดโอกาสให้สถานประกอบการได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของแรงงานในสถานประกอบการของตนเอง ซึ่งจะทำให้ผลผลิตโดยรวมของสถานประกอบการเพิ่มมากขึ้น ส่งผลดีต่อคุณชีวิตของแรงงานในสถานประกอบการ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้กฎหมายจะเปิดโอกาสให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น แต่จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายพบว่าเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานประกอบการ ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การพัฒนาคุณภาพฝีมือและทักษะของแรงงานมากกว่าที่จะจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้กฎหมายยังไม่มีรายละเอียดและรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานประกอบการที่ชัดเจน รวมทั้งสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่สถานประกอบการจะได้รับก็ยังไม่ชัดเจน

โดยสรุปแล้วแนวทางในการสนับสนุนให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามที่กฎหมายกำหนด เป็นสิ่งที่ดีที่รัฐเปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาของแรงงานได้อีกวิธีหนึ่ง แต่ในทางปฏิบัติยังมีปัญหาอุปสรรคที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขก็คือ บุคลากรของเขตพื้นที่ศึกษายังขาดความชัดเจน ขาดรูปแบบและวิธีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรม ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานประกอบการได้ ดังนั้นแนวทางแก้ไขปัญหาก็ต้องเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจ กำหนดแนวทางการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดอย่างชัดเจน และสร้างรูปแบบการดำเนินงานของสถานประกอบการที่เป็นตัวอย่างของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานประกอบการได้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน

ข้อเสนอแนะ

จากการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ได้พบสถานการณ์ปัจจุบันของการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ในระดับพื้นที่และในส่วนกลาง ซึ่งผลการดำเนินงานโดยรวมมีความก้าวหน้าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีเมื่อเทียบกับผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาในปี 2547 ที่ผ่านมา จากผลการประเมินความก้าวหน้าดังกล่าว มีประเด็นสาระสำคัญที่เป็นข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานครั้งต่อไป และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานครั้งต่อไป

1.1 รูปแบบการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล จากข้อมูลในระดับพื้นที่ และจากข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนา พบว่ารูปแบบการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา ควรมีความหลากหลาย รูปแบบที่สำคัญควรมี 2 ส่วน คือ การศึกษาเชิงคุณภาพ และการศึกษาเชิงปริมาณ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพควรประกอบ ด้วยการศึกษาสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในพื้นที่ การจัดประชุมสัมมนาในระดับพื้นที่ในส่วนภูมิภาคมากกว่าการจัดในส่วนกลาง และการจัดรับฟังความคิดเห็นในลักษณะของการประชาพิจารณ์ ส่วนการศึกษาเชิงปริมาณนั้น หากเป็นข้อมูลที่เป็นตัวเลขในภาพรวมควรใช้ข้อมูลจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและจากสถานศึกษา ประกอบกัน ส่วนข้อมูลทั่วไปและข้อมูลความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะต่างๆ ควรจัดทำเป็นแบบสอบถามให้ผู้เกี่ยวข้องตอบ

1.2 ประเด็นการประเมิน

ในการกำหนดประเด็นการประเมินนั้น แม้ว่าประเด็นการประเมินที่ได้มีการดำเนินการไปแล้วในครั้งก่อน แต่ถ้าพิจารณาเห็นว่าเป็นประเด็นที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อการศึกษาในภาพรวม และอยู่ในความสนใจ รวมทั้งมีผลกระทบต่อสังคมสูง ควรจะได้รับการพิจารณาติดตามและประเมินผลในประเด็นดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบว่า ประเด็นนั้นได้รับการแก้ไขหรือพัฒนาตามข้อเสนอแนะของผลการประเมินในครั้งก่อนหรือไม่ อย่างไร

1.3 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

ระยะเวลาในการติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมาย การศึกษานั้น พบว่ากฎหมายบางฉบับอาจต้องมีการติดตามอย่างต่อเนื่องทุกเดือน แต่บางฉบับอาจมีการติดตามเพียงปีละครั้ง หรือสองครั้งเท่านั้น ดังนั้นควรมีการวางแผนและกำหนดความสำคัญของกฎหมาย โดยกำหนดแผนในการติดตามประเมินอย่างชัดเจน ไม่ควรติดตามประเมินกฎหมายหลายฉบับเกินไปในครั้งเดียวกัน

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

2.1 การสร้างความรู้ความเข้าใจ

จากการประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา พบว่ามีประเด็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของการปฏิบัติตามกฎหมาย คือผู้ปฏิบัติไม่มีความความเข้าใจในรายละเอียดสาระสำคัญของกฎหมาย จึงมีผลกระทบต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้ปฏิบัติจำนวนมากสะท้อนว่า กฎหมายบางฉบับที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรง หรือที่ยังไม่ถึงเวลาที่ต้องปฏิบัติก็จะไม่ศึกษา ไม่ทำความเข้าใจในกฎหมายฉบับนั้น และที่น่าเป็นห่วงมากพบว่ากฎหมายบางฉบับที่ต้องปฏิบัติโดยเร่งด่วนนั้น บุคลากรไม่เข้าใจกฎหมาย อ่านไม่เข้าใจ รวมทั้งบางหน่วยงานไม่มีเอกสารกฎหมายเพื่อศึกษา จากผลการประเมินดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการประชาสัมพันธ์ การสร้างความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของกฎหมายยังไม่ทั่วถึง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับส่วนกลาง โดยเฉพาะองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการมีความจำเป็นต้องเร่งประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับหน่วยงานในระดับพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

จากผลการติดตาม พบว่ารูปแบบการสร้างความรู้ความเข้าใจที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเรียนรู้ ประกอบด้วย

- 1) การประชุมสัมมนา
- 2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
- 3) การเรียนรู้ระบบออนไลน์ (อินเทอร์เน็ต)
- 4) การเรียนด้วยตนเอง (เอกสารกฎหมาย /คู่มือ/สิ่งพิมพ์/สื่อต่างๆ)

2.2 การนำผลการประเมินไปสู่การปฏิบัติ

ข้อค้นพบจากการติดตามประเมินผลมีประเด็นสำคัญหลายประเด็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือรับผิดชอบได้นำไปพัฒนาปรับปรุง และหาแนวทางแก้ไข เช่น ปัญหาการขาดแคลนเอกสารกฎหมาย ปัญหาการประสานงาน เป็นต้น เพื่อสนับสนุนให้หน่วยงานระดับปฏิบัติสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำผลการติดตามประเมินความก้าวหน้าไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องได้รับการตอบสนองจากหน่วยงานในระดับนโยบาย เพื่อประสิทธิภาพของการสั่งการ และการสนับสนุนการดำเนินงานในด้านต่างๆ อย่างเป็นระบบ

จากผลการศึกษาทั้งจากแบบสอบถาม การประชุมสัมมนา และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง มีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) นำเสนอผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา เสนอสภาการศึกษา เป็นวาระเพื่อทราบ
- 2) แจ้งผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาให้องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาทราบ
- 3) แจ้งผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ ทั้ง 175 เขต
- 4) ประสานองค์กรหลัก เพื่อผลักดันการนำผลการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

2.3 ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน

ในการดำเนินงานนั้น ควรมีหน่วยงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคร่วมรับผิดชอบดำเนินงานร่วมกัน สกศ.ไม่ควรดำเนินการเพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้ ส่วนกลาง โดยเฉพาะองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการต้องร่วมดำเนินการด้วย เพื่อรับทราบข้อมูล ตลอดจนการตอบคำถาม การให้คำปรึกษากับผู้ปฏิบัติในระดับพื้นที่ เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

จากผลการศึกษาได้พบข้อเสนอที่เป็นแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นแกนกลางในการดำเนินการติดตามประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา โดยเชิญผู้รับผิดชอบจากทุกองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการ
- 2) ประธานสำนักงานเขตพื้นที่และสถานศึกษาเป็นเครือข่ายร่วมในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนเสร็จสิ้นโครงการ
- 3) ประธานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ

2.4 กำหนดให้การประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาเป็นนโยบายหลัก

เพื่อให้การติดตามประเมินความก้าวหน้าการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจัง หน่วยงานในระดับนโยบาย อันได้แก่องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้ง 5 องค์กรหลักจะต้องกำหนดเป็นนโยบายหลัก และประสานงานร่วมผลักดันการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง หากมีการดำเนินการเพียงองค์กรใดองค์กรหนึ่งเท่านั้น จะไม่สามารถเกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากองค์กรหลักที่เป็นระดับนโยบายให้ความสำคัญจะทำให้หน่วยงานในระดับพื้นที่ให้ความสำคัญและปฏิบัติตาม จะเกิดผลดีต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนให้การปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นทิศทางเดียวกันทั่วประเทศ

จากผลการศึกษาได้พบข้อเสนอที่เป็นแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้

- 1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้การประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญภารกิจหนึ่งของหน่วยงานที่ต้องดำเนินการทุกปี
- 2) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา นำเสนอผลการประเมินให้สภาการศึกษาทราบทุกปี และนำเสนอผลการประเมินดังกล่าวให้องค์กรหลักและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทุกปี

2.5 การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายการศึกษา

เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ เห็นควรปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ดังนี้

1) กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖

- แก้ไขประเด็นเรื่องคุณสมบัติของกรรมการให้เหมาะสม และไม่ เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) กฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และวิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการสถานศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖

- แก้ไขประเด็นเรื่องคุณสมบัติของกรรมการให้เหมาะสม และไม่ เป็นปัญหาในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

- แก้ไขประเด็นเรื่อง การแต่งตั้งประธานคณะกรรมการสถานศึกษาที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการปฏิบัติควรให้นายกเทศมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งจะเหมาะสมกว่าเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบโดยตรง ไม่ใช่แต่งตั้งโดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3) จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรของสถานศึกษา อาจออกเป็นกฎกระทรวงที่ระบุแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรที่ชัดเจน เพื่อให้สถานศึกษามีแนวทางในการระดมทรัพยากรได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

4) จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีเป็นการเฉพาะในด้านการจัดการศึกษาหรือการสนับสนุนการศึกษา

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษานักเรียน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแบบสอบถามฉบับนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการติดตามประเมินความก้าวหน้าคุณภาพการศึกษานักเรียน ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติโดยรวม จึงขอความกรุณาให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อจากข้อเท็จจริงและประสบการณ์ตรงของท่าน

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

1 ☐ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่	2 ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
3 ☐ ครู/อาจารย์	4 ☐ ผู้ปกครอง
5 ☐ นักเรียน	6 ☐ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7 ☐ ผู้แทนสถานประกอบการ	8 ☐ ผู้แทนพนักงาน/ลูกจ้าง
9. ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....	
2. หน่วยงาน.....
3. เขตพื้นที่การศึกษาที่.....จังหวัด.....
4. ภาค

☐ กทม.และปริมณฑล	☐ กลาง	☐ เหนือ
☐ ใต้	☐ ตะวันออกเฉียงเหนือ	
5. สังกัด.....โทรศัพท์.....โทรสาร.....

ข้อมูลผลการดำเนินงาน

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ท่านเห็นว่าเป็นคำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงที่สุด และเติมข้อความลงในช่องว่างตามข้อเท็จจริงจากประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงานของท่าน

1. การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงมีคุณภาพและไม่เก็บค่าใช้จ่าย

1.1 สถานศึกษาในเขตพื้นที่ของท่านดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย

- ไม่เก็บค่าใช้จ่าย
- เก็บค่าใช้จ่าย เป็นค่าอะไรบ้าง(โปรดระบุ).....
- เหตุผลที่เก็บค่าใช้จ่าย(โปรดระบุ).....

ข้อเสนอแนะ.....

1.2 จำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลางให้แก่โรงเรียนเพื่อจัดการศึกษา

- มีความเพียงพอ
- ยังไม่เพียงพอ

ข้อเสนอแนะ.....

1.3 อัตรากำลังที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลางให้แก่สถานศึกษาในการจัดการเรียนการสอน

มีความเพียงพอ

ยังไม่เพียงพอ เนื่องจาก .....

ข้อเสนอแนะ.....

1.4 รูปแบบการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาที่ท่านรับผิดชอบ

จัดทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

(คิดเป็นร้อยละ.....ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมดในเขตพื้นที่)

จัดทั้งในระบบและนอกระบบ

(คิดเป็นร้อยละ.....ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมดในเขตพื้นที่)

จัดทั้งในระบบและตามอัธยาศัย

(คิดเป็นร้อยละ.....ของจำนวนสถานศึกษาทั้งหมดในเขตพื้นที่)

จัดเฉพาะในระบบ

ข้อเสนอแนะ.....

2. การศึกษาภาคบังคับ

2.1 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาได้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้ปกครองทราบล่วงหน้าว่า เด็กที่อยู่ในความปกครองมีสิทธิเข้ารับการศึกษภาคบังคับที่โรงเรียนใดหรือไม่

แจ้ง

มิได้แจ้ง (ระบุสาเหตุ).....

ข้อเสนอแนะ.....

3. การจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการในเขตพื้นที่การศึกษาของท่าน

3.1 ผู้พิการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นๆ ตามความเหมาะสม หรือไม่

ผู้พิการทุกคนได้รับ

ผู้พิการบางคนได้รับ

ผู้พิการทุกคนไม่ได้รับเลย

ข้อเสนอแนะ.....

4. การเรียนการสอนที่ยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด

4.1 สถานศึกษาในเขตพื้นที่ของท่านจัดการเรียนการสอนโดยยึดหลักผู้เรียนสำคัญที่สุด หรือไม่

จัดทุกแห่ง

จัดบางแห่ง สาเหตุเนื่องจาก .....

ข้อเสนอแนะ.....

ประเด็น/สาระกฎหมาย	ระดับคะแนนความคิดเห็น									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
3) ส่วนกลางได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในระดับใด										
4) เขตพื้นที่การศึกษาพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ในระดับใด										
7. บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา										
1) คณะกรรมการสถานศึกษาปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ อยู่ในระดับใด										
2) มีการนำมติของคณะกรรมการสถานศึกษาไปใช้เพื่อการพัฒนาการศึกษาอยู่ในระดับใด										
3) ส่วนกลางได้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับใด										
4) เขตพื้นที่การศึกษาพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาอยู่ในระดับใด										

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ .....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

สำนักพัฒนาคุณภาพการศึกษานำสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการติดตามประเมินความก้าวหน้าคุณภาพการศึกษานำ ข้อมูลการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

ข้อมูลส่วนบุคคล

1. ตำแหน่ง

1 ☐ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่	2 ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา
3 ☐ ครู/อาจารย์	4 ☐ ผู้ปกครอง
5 ☐ นักเรียน	6 ☐ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7 ☐ ผู้แทนสถานประกอบการ	8 ☐ ผู้แทนพนักงาน/ลูกจ้าง
9. ☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....	
2. เขตพื้นที่การศึกษาที่.....จังหวัด.....
3. ภาค

☐ กทม.และปริมณฑล	☐ กลาง	☐ เหนือ
☐ ใต้	☐ ตะวันออกเฉียงเหนือ	

ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา

1. ท่านทราบกฎหมายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานท่านมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

2. กฎหมายการศึกษาฉบับใดที่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านมากที่สุด

ได้แก่ .....

เหตุผล .....

.....

.....

.....

3. กฎหมายการศึกษาฉบับใดที่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านน้อยที่สุด

ได้แก่ .....

เหตุผล .....

.....

.....

.....

4. ท่านต้องการเสนอแนะเพื่อการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายการศึกษาฉบับใดมากที่สุด (เรียงลำดับ)

- พระราชบัญญัติ

4.1 .....

4.2 .....

4.3 .....

4.4 .....

- กฎกระทรวง

4.1 .....

4.2 .....

4.3 .....

4.4 .....

- ประกาศ คำสั่ง ระเบียบ ฯลฯ

4.1 .....

4.2 .....

4.3 .....

4.4 .....

5. ความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาของประเทศไทย

.....

.....

.....

6. จุดอ่อน หรืออุปสรรคสำคัญของกระบวนการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาของไทย คืออะไรบ้าง

.....

.....

.....

7. แนวทางการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาของไทย ควรเป็นเช่นใด

.....

.....

.....

8. ความจำเป็นของการออกกฎหมายการศึกษากับการปฏิรูปการศึกษาของไทย

.....

.....

.....

9. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาที่ท่านเห็นว่าเหมาะสม

- ประชุมสัมมนา   แบบสอบถาม   การสัมภาษณ์   Focus Group
- การศึกษาวิจัย   การนิเทศ/ศึกษาดูงาน   อื่นๆ .....

.....

.....

.....

10. ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อการพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายการศึกษาของไทย

.....

.....

.....

.....

ผู้จัดทำรายงาน

◆ ที่ปรึกษา

ดร. อ่ำรุ่ง	จันทวานิช	เลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สิริพร	บุญญานันต์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา
ดร.สุวัฒน์	เงินจ๋า	ประธานอนุกรรมการด้านกฎหมายการศึกษา
ดร.วิเชียร	เกตุสิงห์	ที่ปรึกษาสภาการศึกษา
นายนพพร	สุวรรณรุจิ	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

◆ ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

นายนพพร	สุวรรณรุจิ	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา
นายก่อเกียรติ	สหวรรณางกูร	หัวหน้ากลุ่มประเมินการบังคับใช้กฎหมายการศึกษา
ดร.สวัสดิ์	ภูทอง	นักวิชาการศึกษา
นายสมพงษ์	ผุยสาธรรม	นักวิชาการศึกษา
นางสาวสุนันท์	เอื้อเชิดกุล	นักวิชาการศึกษา

◆ ผู้จัดทำรายงาน

นายก่อเกียรติ	สหวรรณางกูร	หัวหน้าโครงการฯ
ดร.สวัสดิ์	ภูทอง	คณะทำงาน
นายสมพงษ์	ผุยสาธรรม	คณะทำงาน
นางสาวสุนันท์	เอื้อเชิดกุล	คณะทำงาน
